

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

bakalářské kombinované studium

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Martina Duchková

Problematika domácího násilí

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce:
Prof. PhDr. Miloslav Kodým, CSc.

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined (Part time) Studies
2010 - 2013

BACHELOR THESIS

Martina Duchková

The issue of domestic violence

Prague 2013

The bachelor thesis Work Supervisor:
Prof. PhDr. Miloslav Kodým, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Chebu dne 5. 3. 2013

Martina Duchková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce Prof. PhDr. Miloslavu Kodýmovi, Csc. za velmi užitečnou metodickou pomoc, rady a připomínky při jejím zpracování.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou domácího násilí. Teoretická část obsahuje přehled o základních pojmech, formách a projevech domácího násilí a o možnostech pomoci obětem domácího násilí. Praktická část se zaměřuje na popis jednotlivých průběhů domácího násilí a to formou získaných informací pocházejí z rozhovorů s oběti, které jsou následně zpracovány do několika kazuistik. Cílem bakalářské práce je poskytnout základní informace týkající se problematiky domácího násilí veřejnosti a uvědomit si, že pomoc obětem domácího násilí je dostupná a že jsou tu lidé, kteří jim chtějí a hlavně umějí pomoci.

Klíčové pojmy

Domácí násilí, intervenční centrum, legislativa, neziskové organizace.

Annotation

This thesis deals with the issue of domestic violence. The theoretical part provides an overview of basic concepts, forms and manifestations of domestic violence and how to help victims of domestic violence. The practical part is focused on the description of individual courses of domestic violence in the form of the information derived from interviews with victims, which are then processed in several case reports. The aim of this work is to provide basic information on the issue of domestic violence and the public realize that help victims of domestic violence is available and that there are people who want them and most importantly they can help.

Key words

Domestic violence, intervention center, legislation, non-profit organization.

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 CHARAKTERISTIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ	11
1.1 Mýty o domácím násilí	12
1.1.1 Domácí násilí je soukromá věc	13
1.1.2 Nejedná se o domácí násilí, je to jen hádka	13
1.1.3 Domácí násilí se děje jen v sociálně slabých rodinách	13
1.1.4 Domácí násilník má typické znaky	13
1.1.5 Domácí oběť má typické znaky	14
1.1.6 Příčinou domácího násilí je alkoholismus	14
1.1.7 Za domácí násilí si může oběť sama.....	14
1.1.8 Nevyhnutelnost domácího násilí.....	14
1.1.9 Žena může od partnera odejít, když je nespokojená.....	15
1.2 Příčiny domácího násilí	15
1.2.1 Individuální teorie.....	16
1.2.2 Teorie rodinných systémů.....	16
1.2.3 Feministická teorie.....	16
1.2.4 Teorie stresu.....	17
1.3 Druhy a formy domácího násilí	18
1.3.1 Psychické násilí.....	18
1.3.2 Fyzické násilí	19
1.3.3 Sexuální násilí.....	19
1.3.4 Ekonomické násilí.....	20
1.3.5 Sociální násilí.....	20
1.4 Fáze domácího násilí	20
1.4.1 Fáze narůstání napětí	21
1.4.2 Fáze násilí	21
1.4.3 Fáze klidu – líbánek.....	22
1.5 Dopady domácího násilí	22
1.5.1 Psychické dopady	23
1.5.2 Sociální dopady.....	24
2 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ	25
2.1 Intervenční centrum	25
2.2 Neziskové organizace	27
2.2.1 Bílý kruh bezpečí	27

2.2.2 Občanské sdružení ROSA	28
2.3 Legislativa – domácí násilí	29
2.3.1 Institut vykazání.....	31
2.3.2 Domácí násilí v zákoně o přestupcích	32
2.4 Prevence domácího násilí	33
2.4.1 Primární prevence	33
2.4.2 Sekundární prevence.....	33
2.4.3 Terciální prevence.....	34
PRAKTICKÁ ČÁST	35
3 KVALITATIVNÍ VÝZKUM.....	36
3.1 Cíl průzkumu	37
3.2 Metody výzkumu	37
3.2.1 Rozhovor.....	38
3.3 Výzkumný soubor.....	38
3.4 Časový harmonogram výzkumu	39
4 KAZUISTIKY	40
4.1 Kazuistika č. 1 - Jana	40
4.2 Kazuistika č. 2 - Kristýna	43
4.3 Kazuistika č. 3 - Linda.....	44
4.4 Kazuistika č. 4 - Nicola.....	47
4.5 Vyhodnocení kazuistik	49
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	53
SEZNAM OBRÁZKŮ	55

ÚVOD

Rodina by měla být místem, kde panuje důvěra, respekt, tolerance, úcta, pochopení a láska. Musíme si uvědomit, že rodina je také uzavřenou komunitou lidí, kde násilníkovi zdánlivě nehrozí ani nejmenší sankce po násilném útoku.

Násilí v rodině existovalo od nepaměti. Měnily se nejenom formy a četnost, ale především se měnil způsob nahlížení na násilí. Některé formy násilí nebyly považovány za násilný akt. Domácí násilí v minulosti nebylo vnímáno, jako problém a my jsme často překvapeni, že existuje a to dokonce v takové míře.

Domácí násilí je traumatizující jev, který má důsledky pro celou rodinu. Přímo ohrožena je osoba, která je objektem násilí, ale situace nepříznivě působí na další blízké osoby, zejména pokud jsou přímými svědky násilí a také na osobu násilníka. Lidé, kteří žijí na místě plném strachu a utrpení, jen těžko mohou prosperovat ve svém dalším životě, jsou vážně poznamenáni, často na fyzické a psychické úrovni a musí se s tímto handicapem vyrovnávat.

Problematika domácího násilí by se měla dostat do podvědomí každého člověka, protože v průběhu života se s tímto problémem může setkat každý z nás. Jak si poradit v krizové životní situaci, vědět na koho se obrátit či koho požádat o pomoc. Není důležité, zda jsme obětí domácího násilí, svědkem nebo jsme si vědomi, že se děje v naší blízkosti. Důležité je, abychom nezůstali lhostejní a nesmířili se s danou situací.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je členěna do dvou kapitol za použití čerpání odborných a internetových zdrojů. Záměrem první kapitoly je charakterizovat domácí násilí, vytvořit základní přehled o formách, znacích a projevech domácího násilí. Neomlouvat domácí násilí na základě mýtů, které ve společnosti přetrvávají. Cílem teoretické části je srozumitelnost a přehlednost pro veřejnost, případně pro osobu, která se nachází v situaci oběti domácího násilí, aniž by si to v prvních chvílích připustila a ukáže jí, že lze z tohoto kolotoče násilí, úzkosti, bezradnosti a strachu vystoupit. Dopady domácího násilí jsou tak rozsáhlé a závažné, že je nutné proti tomuto jevu neustále bojovat a připomínat společnosti, že formy domácího násilí jako je izolace, urážky, ponižování, křik, fackování, strkání, škrcení, kopání, znásilňování a mnoho dalších, nejsou v žádném případě v pořádku, i když se odehrávají „za zavřenými dveřmi“.

Druhá kapitola je zaměřena pomoci obětem domácího násilí. Pojem pomoc zahrnuje pro účely práce zejména neziskové organizace, legislativní opatření a také prevence domácího násilí.

Praktické části je věnována třetí kapitola, ve které je zpracováno průzkumné šetření. Jedná se o kvalitativní průzkum, který popisuje zvolenou metodu, průzkumný vzorek, časový harmonogram a průběh průzkumu. Pro sběr dat jsou použity převyprávěné životní příběhy žen, které byly obětí domácího násilí a následně pak vytvořeny kazuistiky. Ve čtvrté kapitole jsou zpracovány kazuistiky obětí domácího násilí a jejich následné vyhodnocení.

TEORETICKÁ ČÁST

Bakalářská práce se věnuje problematice domácího násilí. Teoretická část je členěna do dvou kapitol. V první kapitole teoretické části této práce je charakterizováno domácí násilí obecně. Je zde základní přehled o formách, znacích, projevech a dopadech domácího násilí.

Druhá kapitola je zaměřena pomoci obětem domácího násilí. Zejména neziskové organizace, legislativní opatření a také prevence domácího násilí.

1 CHARAKTERISTIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Násilí je takové jednání, které druhému způsobí bolest nebo jej poškodí. Termín „domácí“ se používá proto, aby naznačil, že násilí se odehrává v rámci rodiny nebo domácnosti. Jde o jev, který se ve společnosti objevuje odjakživa. Ještě pře padesáti lety se o násilí v rodině prakticky nehovořilo a už vůbec se neotvírala celospolečenská diskuse, která by tento jev uznala hodný pozornosti (Marvánová-Vargová, a další, 2008).

„Domácí násilí je každá forma fyzického, sexuálního, nebo psychického násilí, která ohrožuje bezpečnost či blaho členů rodiny, anebo použití fyzické nebo emocionální síly a výhrůžek fyzickým násilím, včetně sexuálního násilí v rámci rodiny nebo domácnosti.“ (Antl, a další, 2007 str. 22)

U domácího násilí nehovoříme jenom o ojedinělém incidentu, ale o dlouhodobé, soustavné a vědomé činnosti ze strany jedné osoby vůči druhé. Zpravidla začíná útoky proti lidské důstojnosti, stupňuje se útoky proti lidskému zdraví a v konečné fázi může skončit i útokem na lidský život. Tyto útoky vychází z pocitu moci, kterou navyšuje strach ze strany týraného partnera, a tím násilný partner kontroluje a řídí chování a posléze i život oběti. V domácím násilí jde o moc a kontrolu nad obětí.

Domácí násilí má své klíčové znaky - specifika:

- **Pachatel a oběť jsou blízké osoby**, které mají mezi sebou citový vztah (např. manželský, příbuzenský, partnerský, rodičovský) a vyskytují se vzájemné vazby ekonomické, sexuální, psychologické a sociální.
- **Opakování a dlouhodobost násilí** - k domácímu násilí dochází v cyklech, neustále se střídající období klidu a usmiřování s obdobím napětí a opětovného násilí.
- **Eskalace** - domácí násilí se stupňuje, od nenápadných projevů, jako urážky, psychické znevažování, ponižování, které nabývá na intenzitě končící fyzickými útoky ohrožující zdraví a život.
- **Jasně a neměnné rozdělení rolí** - násilník a oběť, kdy násilník chce dosáhnout naprosté kontroly a moci nad obětí.

- **Neveřejnost** - domácí násilí se odehrává v soukromí bez svědků, kde se tichými svědky stávají nejčastěji děti. Většina lidí nemá vůbec tušení, co se odehrává v soukromí jejich nejbližších (www.domacinasili.cz).

Domácí násilí se týká všech vrstev obyvatelstva, nevyhýbá se mladé, střední ani starší generaci. Není důležitá národnost, společenské postavení, sexuální orientace, vyznání či vzdělání. Domácí násilí se může přihodit komukoliv a kdekoliv.

1.1 Mýty o domácím násilí

Mýty a předsudky jsou a byly součástí našeho života. Byly vytvářeny z potřeb porozumět jevům, které nás obklopují a s nimiž nemáme žádnou zkušenost. Člověk hodnotí situace, které přináší život na základě tradic, informací od osob, k nimž vzhlíží jako ke svým vzorům – autoritám. Od narození tímto světem je pro nás především rodina a dalším vývojem se okruh autorit rozšiřuje. Rodina je považována za sociální skupinu, která představuje klidný přístav. Měla by zaručovat harmonický a zdravý vývoj všech jejích členů. Bohužel právě v rodině dochází k prvotnímu netečnému přihlížení k domácímu násilí, kde silnější ubližují slabším, bezbranným a závislým jedincům. Většinou ti nejzranitelnější jsou děti a ženy. Velký vliv na náš úsudek mají i různá masmédia, které nám poskytují množství nových informací, objasní nám mnoho nejasných věcí, kterým nerozumíme, ale přesto nás svými sděleními také často mystifikují.

Špatné chápání a vnímání domácího násilí společností znesnadňuje pozici oběti a spíše napomáhá násilníkovi. Tyto předsudky brání oběťm, aby hovořili o tom, co prožívají, ostýchají se se svými problémy komukoliv svěřit a vyvolávají v násilníkovi pocit, že jejich chování je omluvitelné, že je okolím chápáné a tím je násilník ve svém chování sebejistější, ne-li agresivnější.

Nejčastějšími předsudky a mýty Buskotte (2008) rozumí:

- Stává se to jen málokdy a pouze u slabších a nevzdělaných osob.
- Muži za to většinou nemohou, jsou velmi přepracovaní.
- Za násilí páchané v opilosti násilník nemůže, alkoholismus je nemoc.

- Mohla něco udělat také žena, aby se situace takto nevyhrotila, a ne ho ještě provokovat.

Tyto předsudky tvoří překážky při hledání a poskytování účinné pomoci obětem a odvracejí pozornost od skutečného problému.

1.1.1 Domácí násilí je soukromá věc

Nelze tolerovat ani násilí, které se odehrává za zavřenými dveřmi. Každý z nás má to nezákladnější právo dle Listiny základních práv a svobod na ochranu důstojnosti, zdraví a života. Násilné činy dle zákonů jsou trestné bez ohledu, zda se odehrávají doma nebo na veřejnosti. Ani příbuzenský vztah nedává nikomu právo chovat se násilně.

„Z právního hlediska má domácí násilí a násilí způsobené na veřejném místě naprosto stejnou hodnotu, je tedy stejně postižitelné.“ (Buskotte, 2008 str. 27)

1.1.2 Nejedná se o domácí násilí, je to jen hádka

V případě hádky proti sobě stojí dvě rovnoprávné osoby, které si vyměňují názory. Každý se snaží prosadit svůj názor či zájem. O násilí hovoříme tehdy, pokud je mezi nimi nesrovnalost sil a moci, kdy jedna strana prosazuje své zájmy uplatňováním fyzické či jiné převahy (např. zastrašováním, ponižováním či ekonomickou převahou).

1.1.3 Domácí násilí se děje jen v sociálně slabých rodinách

K domácímu násilí dochází ve všech společenských vrstvách, bez ohledu na příjmy, vzdělání, bydliště, náboženství, věk či rasu. Naopak dochází k němu právě v rodinách, které se na první pohled zdají být spořádané a kde by to nikdo nečekal. Násilníci vyznačující se vysokým socioekonomickým a vzdělanostním statutem, bývají ve formách násilí více rafinovaní a lépe ho maskují, což představuje pro oběť větší riziko.

1.1.4 Domácí násilník má typické znaky

Rozšířenou představou je, že typickým násilníkem je nevzdělaný, duševně chorý, impulzivní, vzteklý muž, který se agresivně chová i na veřejnosti. Pachatelé domácího násilí se vyskytují i mezi vysokoškolsky vzdělanými osobami, okolím pokládané za úspěšné, konformní a společenské osoby. Domácí násilník mívá často

dvojí tvář, kdy násilnický bývá pouze ke svému partnerovi (rodině), zatímco okolím je chápán jako solidní a seriózní osoba (Čírtková, a další, 2007).

1.1.5 Domácí oběť má typické znaky

Typická oběť domácího násilí neexistuje. Před skrytým násilím nás neochrání žádná materiální jistota, pracovní a životní úspěchy a každý se může jednou dostat do pozice týrané a zneužívané oběti.

1.1.6 Příčinou domácího násilí je alkoholismus

Alkohol nebo drogy mohou být spouštěčem a prostředkem k násilnickému a agresivnímu chování. Násilníci budou ubližovat v opilém i v střízlivém stavu, protože později mohou vliv alkoholu nebo jiných drog použít jako výmluvu. Neméně často jsou oběti napadány, kdy jejich pachatelé jsou naprosto střízliví. Závislost na alkoholu nebo jiných návykových látkách není zpravidla skutečnou příčinou domácího násilí.

1.1.7 Za domácí násilí si může oběť sama

Násilníci se hájí, tím, že k tomuto jednání byli vyprovokováni. Považují násilí za určitý výchovný prostředek, který slouží k tomu, aby si oběť pamatovala, jak se nemá chovat. Nic neospravedlňuje násilníka k tomu, aby kohokoliv jiného týral, zraňoval jeho důstojnost či ubližoval někomu na zdraví.

1.1.8 Nevyhnutelnost domácího násilí

Do svých vztahů s partnery přinášíme nabyté zkušenosti z dětství, napodobujeme rodiče, jako svoje vzory v soužití. Není pravidlem, pokud jsme byly svědky domácího násilí v období dětství, v rámci rodiny, že je nevyhnutelné v tomto chování pokračovat. Domácí násilí může postihnout kohokoliv, není totiž žádným osudovým či fatálním jevem. Nezáleží na tom, zda jsme jej v dětství zažili, důležité je jak sami budeme přistupovat k tomu druhému. Chování násilníka se nedá v žádném případě omluvit tím, že v dětství prožil obdobné násilné chování, které později sám způsobuje.

1.1.9 Žena může od partnera odejít, když je nespokojená

Domácí násilí neprobíhá soustavně, ale v cyklech. Střídají se období narůstání napětí, násilnického chování a období relativního klidu tzv. líbánek. Nikomu se týrání nelíbí, a právě žena stále věří, že dokáže partnera svou láskou změnit, že mu zase jenom ujely nervy. Důvodů proč žena zůstává, existuje několik: strach, vydírání, bezmoc, tlak společnosti i rodiny, starost o děti, citová a ekonomická závislost. Pokud žena je izolována od své rodiny, přátel, postupem času podlehne psychickým útokům násilníka. Partner ji ponižuje, říká jí, jak je hloupá, ošklivá a neschopná. Tyto urážky a nadávky snižují její sebevědomí, neváží si sama sebe, ztratí veškerou odvahu ho opustit, začít nový život a hlavně najít svou ztracenou sebeúctu.

1.2 Příčiny domácího násilí

Obětí domácího násilí se může stát v podstatě kdokoliv, nejčastěji jí bývá žena. Ve velké míře jsou zastoupeni jako oběti domácího násilí děti, senioři, ale také muži.

Základním vlivem na vznik domácího násilí je určitá nerovnost ve vztahu. Vztah je z velké části založen na vzájemné toleranci a porozumění. Na počátku dochází k určitému vymezení jednotlivých rolí, které by měly být rovnoměrné se stejnými právy a povinnostmi. Když jeden má druhého rád, je schopen pro něj cokoli obětovat a ochoten dělat kompromisy. Postupem času si oběť neuvědomuje, že se tomu druhému podřizuje a ustupuje a je jediný, kdo ve vztahu je ochoten kompromisů. Jeden se stává vystrašenou obětí a druhý násilníkem.

Příčinou domácího násilí je potřeba vlastnit, ovládat, mít absolutní převahu a kontrolu nad druhým, nemožnost vytvořit rovnocenný vztah. Násilí proti blízké osobě může být projevem a důsledkem jiných psychických vlastností a okolností, jen občas se jedná o vrozené agresivní sklony. Nejčastějšími příčinami jsou nízké vzdělání, zkušenost s násilím z primární rodiny, drogy, alkohol, rozdílná životní orientace partnerů, sociální a ekonomické postavení, mladší věk atd. Příčiny a konkrétní projevy se často úzce prolínají, navzájem ovlivňují a kombinují.

1.2.1 Individuální teorie

Individuální teorie hledá příčiny a zároveň se soustřeďuje na poznání vnitřní psychiky obou partnerů, specifické rysy osobností, individuality osobností a psychopatologii partnerů. Velkou roli zde hrají povahové rysy násilníka, např. sklon k agresivnímu chování, chorobná žárlivost, samolibost, závislost na návykových látkách, ale i psychické onemocnění. Rizikovým faktorem pro rozvoj násilného chování v dospělosti je zažitá zkušenost z dětství, styl a způsob výchovy.

1.2.2 Teorie rodinných systémů

Rodinná teorie hledá příčiny, které vyplývají z dění uvnitř rodiny. Násilníci i oběti si během své výchovy mohli osvojit zkušenost, že žena nemá rovnocenné postavení vůči svému muži. Výchovným vzorem mohl být otec, kterému matka nekladla odpor. Naučili se tak, že násilí je svým způsobem legitimní záležitost (Marvánová-Vargová, a další, 2008). Panuje víra v tradiční patriarchální rodinu, ve které muž vše řídí a kontroluje. Násilí v rodině ovlivňuje všechny členy rodiny, nejen oběť a pachatele.

1.2.3 Feministická teorie

Feministická teorie vychází z nerovného postavení mužů a žen ve společnosti. K tomu přispívá celá řada důkazů z historie, která byla a podle mnohých je, stále silně patriarchální. Od žen bylo vyžadováno, aby se podřídily většinové patriarchální společnosti. Kdy důraz na poslušnost žen nepřímou dovoluje výše postaveným mužům podrobovat si ženy prostřednictvím násilí nebo jiných praktik. Pokud se chtějí z tohoto vztahu vymanit, jsou trestány za svou smělost a drzost. Ženy jsou zde v pozici, kdy prostě „nemají jinou šanci“ (Ševčík, a další, 2011). Nerovnováhu mezi oběma pohlavími podporuje i tradičně pojatá výchova, která se liší podle toho, zda je vychovávána dívka či chlapec.

Jakých podob nabývá domácí násilí v pojetí feministických teorií, naznačuje **Duluthský model moci a kontroly**. I přes neměnný fakt, že pachatelem domácího násilí je většinou muž, tyto nástroje moci dokáže uplatnit ve vztahu i žena. Zejména pak u momentu emočního násilí, kdy násilník vyvolává v druhém pocity méněcennosti, pocity viny nebo slovně uráží. Ženy bývají v emocionálnějším věcech zdatnější,

Omezuje to možnosti a prostředky oběti, ohrožuje její pocit pohody a bezpečí. Oběť prožívá stres, když k násilí dochází, ale také v situacích, kdy předvídá, že k němu dojde. Na způsob, jak situaci vyhodnotí, má vliv kognitivní hodnocení.

Kognitivní hodnocení je proces, kterým oběť připisuje subjektivní význam prožívaným událostem a také proces určující míru osobní pohody. Primární kognitivní hodnocení umožňuje zjistit do jaké míry je situace stresující. Sekundární kognitivní hodnocení rozhoduje o tom, jak na násilí oběť zareaguje nebo jak se s danou situací vypořádá. Určujícím faktorem jsou možnosti a schopnosti oběti, pravděpodobnost, že oběť je v dané situaci schopna takto zareagovat a zvolená strategie povede k zamýšlenému výsledku (Marvánová-Vargová, a další, 2008).

1.3 Druhy a formy domácího násilí

Všechny druhy domácího násilí mají společný cíl – získat moc a udržet si plnou kontrolu nad druhým. Násilníci používají nespočet forem násilí, aby svého cíle dosáhli, uchylují se k ponižování, izolování, ekonomickému a citovému týrání, zastrašování, využívání dětí, ale také k bití a fyzickému týrání (Ševčík, a další, 2011).

Domácí násilí se vyskytuje jako kombinace několika druhů domácího násilí: psychického, fyzického, sexuálního, ekonomického a sociálního. Formy domácího násilí znázorňuje Duluthský model moci a kontroly.

1.3.1 Psychické násilí

Psychické násilí může fungovat jako předchůdce dalších druhů násilí. Zahrnuje řadu forem, kterými násilník získává nad obětí převahu a kterými ji manipuluje. Násilí neznamená jen někoho bít, ale můžeme ho používat i tak, aniž se někoho druhého dotkneme. I slova mohou být násilím, nezanechávají žádné evidentní stopy, odřenin, modřin, popálenin či zlomenin. Tento druh domácího násilí nelze podceňovat, často toto násilí napáchá nejvíce škody. Psychické týrání zanechává hluboké, ale i skryté rány, kterými oběť celá léta trpí. Kdy následky mohou změnit nejenom osobnost oběti, ale v budoucnosti bez pomoci a podpory mohou jen stěží vést plnohodnotný život. Neustálé zastrašování, izolace od lidí, nepředvídatelné odměny podporují vznik „**stockholmského syndromu**“. Jedná se vytvoření emocionálního

vztahu mezi násilníkem a obětí. Kdy oběť se snaží zavděčit násilníkovi, pomáhat mu a chránit jej, čímž si podvědomě vykupuje shovívavost a chrání svůj život. Oběť se stává submisivní a servilní, což může mít za následek hluboké změny v identitě oběti.

Psychické násilí zahrnuje **formy násilí**: ponižování, nadávání, neustálé kritizování, zpochybňování duševního zdraví oběti, zastrašování, zesměšňování, odepírání spánku nebo jídla, vyhrožování sebevraždou, sociální izolace – zákaz návštěv rodiny, využívání dětí (Marvánová-Vargová, a další, 2008).

Do psychického násilí patří i **stalking**, jejím hlavním znakem je posedlost, fixace známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, kterou obtěžuje nevyžádanou a nechtěnou pozorností. Obtěžování nočními telefonáty, pronásledování, psaní výhrůžných dopisů apod. Tento psychický teror, může být motivován údajným nebo skutečným obdivem či láskou, ale také zlobou a nenávisť (Buskotte, 2008).

1.3.2 Fyzické násilí

Fyzické násilí je nejhrubší formou domácího násilí. Jehož cílem je ublížit, zastrašit, přivodit bolest, zranění a fyzické utrpení. Z počátku se jedná o neškodné projevy, např. strkání, které se však časem může vystupňovat a skončit vážným ublížením na zdraví a v nejhorším případě zabitím.

Fyzické násilí zahrnuje **formy násilí**: fackování, strkání, rány pěstí, kopance, tahání za vlasy, ohrožování zbraní, nožem, pálení cigaretou, třesení, bodání, kousání, přinucení k požití drog.

1.3.3 Sexuální násilí

Sexuální násilí zahrnuje znásilnění, násilné vymáhání si sexuálních praktik a to proti vůli oběti a navzdory jeho nelibosti. Sex ze strany partnera je násilný a vynucený.

Sexuální násilí zahrnuje **formy násilí**: nucení k oblékání se nebo k činnostem, které jsou považovány za ponižující, sledování pornografie a nucení k pohlavnímu styku za přítomnosti jiných lidí, nucení k použití pomůcek při pohlavním styku (Conwayová, 2007).

1.3.4 Ekonomické násilí

Ekonomické násilí se projevuje omezováním přístupu k financím, nedáváním peněz na společnou domácnost a na výdaje spojené s dětmi. Násilník má kompletní přehled nad všemi příjmy a výdaji oběti, která na své potřeby dostává přiděly. Oběť je nucena zůstat v domácnosti, tudíž je jí odepřena možnost získat vlastní peníze a i možnost rozhodnout se, za co je utratí. Násilník zatajuje skutečnou finanční situaci rodiny a tím získává moc a kontrolu nad obětí. Jestliže je oběť v neustálém tlaku a finanční tísní, je oslabena její sebedůvěra. Dostává se do situace, že není schopna bez partnera o čemkoliv rozhodnout. Z důvodu nedostatku finančních prostředků nemůže ani opustit domov a případně vyhledat pomoc. Dostává se do sociální izolace a tím pádem i do větší závislosti na násilníkovi.

1.3.5 Sociální násilí

Sociálního násilí zahrnuje zákazy styku s rodinou a s přáteli, využívání dětí a jiných osob jako prostředku nátlaku, uplatňuje mužská privilegia. Násilník kontroluje, co oběť dělá, s kým se stýká, mluví, omezuje její aktivity mimo domov. Toto chování omlouvá většinou svou žárlivostí. Působení izolace je zhoubné, pokud je kombinováno s psychickým týráním. Pro oběť, která je izolována, je často daleko těžší násilníka opustit, protože postupem času nemá přátele, kteří by ji morálně podpořili, případně pomohli a začíná věřit slovům násilníka, protože neslyší žádné jiné, opačné názory (Conwayová, 2007).

1.4 Fáze domácího násilí

Domácí násilí je postupný proces, který prochází vývojem, a nejedná se tedy o izolovaný útok. S tímto vývojem se také plynule zvyšuje a upevňuje moc násilníka a závislosti oběti na něm. Mnoho obětí zůstává v násilnickém vztahu po dlouhou dobu, někdy až desítky let. Vývoj domácího násilí a moci násilníka lze rozdělit do několika fází – cyklů, které na sebe navazují a opakují se. Představíme-li si kruh, pak každá fáze tvoří různě velkou kruhovou výseč. Vzniká kruh vytváření závislosti na násilníkovi, resp. **cyklus násilí**, ze kterého bez pomoci není cesta ven. Každá fáze se vyznačuje charakteristickým chováním násilné osoby. Tento cyklus může být velmi pomalý

a může se opakovat i vícekrát denně, neustále se opakuje s různě dlouhými odstupy. Zpočátku to může být i rok. Jednotlivé fáze se časem zkracují a násilí nabývá na intenzitě. Cyklus násilí se skládá ze tří fází.

1.4.1 Fáze narůstání napětí

V této fázi je komunikace mezi partnery špatná, atmosféra napjatá. Násilník bývá podrážděný, nespokojený, všechno neustále kritizuje a oběť často neví, proč tomu tak je. Následují nadávky, křik, kdy oběť cítí strach, snaží se být milejší, starostlivější, aby předešla či zabránila agresivnímu výbuchu násilníka. Pokouší se mu ve všem vyhovět, je submisivní. Oběť začíná prožívat pocit bezmoci i vzteku, nerozumí změně v jeho chování a obviňuje sama sebe.

Jinak se chovají oběti, které se s tímto cyklem už setkaly dříve. Vědí, že násilné chování se bude opakovat, bez ohledu na to jak moc se snažily zachovat klid. Proto se stává, že pokud oběť vycítí napětí a ví co, bude následovat, snaží se nějakým způsobem dokonce sama agresí vyprovokovat. A to jen proto, že chce věc urychlit a mít to co nejdříve za sebou. Je pro ni důležité, aby se veškeré násilí odehrálo v soukromí. Vyvolává to v ní falešný pocit, že má nad situací alespoň minimální kontrolu a cítí se být připravená (Buskotte, 2008).

1.4.2 Fáze násilí

V této fázi násilník ztrácí kontrolu a dochází nejenom k emocionálnímu a psychickému týrání, ale také k fyzickému násilí. Vzhledem k tomu, že násilník zná slabá místa oběti, úspěšně na ni útočí formou mlácení, strkání, škrcení, pálení, poplívání atd. Zesměšňuje ji, ať už doma nebo ve společnosti. Násilník se snaží získat moc a kontrolu nad druhým a zcela ho ovládnout, a to i po několikahodinovém tyranizování. Oběť zažívá pocit strachu, cítí bolest a bezmoc, že ať udělá cokoliv, násilník ji stejně znovu napadne. Je typické, že časem dochází ke zhoršení celé situace, protože násilník zjistí, že jeho chování nemá žádné důsledky a tak se naučí násilí používat jako prostředek kontroly a donucování (Ševčík, a další, 2011).

1.4.3 Fáze klidu – líbánek

V této fázi má násilník strach, že by ho oběť mohla opustit, ale nechce ztratit nad ní kontrolu a moc. Změní strategii chování. Omlouvá se, slibuje, že se nic podobného už nebude opakovat, ubezpečuje ji, že se změní. Dává najevo svou lásku květinami, dárky, předstírá smutek a lítost. Násilník se chová ke své oběti mile, často tito lidé bývají i vyhledávanými společníky a jsou okolím hodnoceni jako oblíbení a společenší lidé, kteří umí naslouchat. Ve svém protějšku dokážou navodit pocit, že jsou pro ně středem života. Oběť si svého partnera idealizuje a ve jménu lásky postupně a pozvolna popírá sebe sama. Ráda odpustí násilí na ní páchané a uvěří slibům v nový začátek. Po určité době, kdy je opravdu klid, se vše začne opakovat. Největší riziko spočívá v tom, že každým opakujícím se kruhem intenzita a brutalita útoků eskaluje a pozvolna dochází, že tato fáze se v průběhu času stává kratší, až téměř vymizí ve prospěch fáze násilí.

1.5 Dopady domácího násilí

Prožívané násilí oběť ovlivňuje v mnoha oblastech života. Oběti domácího násilí jsou opakovaně zraňovány fyzicky, psychicky či sexuálně osobou, které původně důvěřovaly. Domácí násilí v jakékoliv podobě má silně devastující účinek na fyzický a psychický stav oběti, žije v neustálé pohotovosti, stále se cítí jak ve fyzickém tak v psychickém pozoru.

Dopady domácího násilí, vážně ovlivňují somatické a duševní zdraví oběti. V některých případech se oběť z násilného zážitku již nikdy nezotaví, nedokáže žít normální život, protože je poznamenána prožitým traumatem. Oběť se v důsledku stávající situace neubrání pocitu, že je v tom sama. Přejímá názory násilníka a začne věřit, že za vše si může sama a tudíž veškeré následky jsou oprávněné. Oběti jsou s násilníky úzce spjaty a jsou na nich závislé nejenom emocionálně, ale i ekonomicky.

Rány na těle se mohou zhojit, ale rány na duši jsou trvalejšího rázu a je nutné vyhledat pomoc odborníků. V opačném případě nastává riziko, kdy oběti hledají únik v požívání alkoholu, návykových látek a v tom nejhorším případě ukončí svůj život sebevraždou.

1.5.1 Psychické dopady

K psychickým dopadům násilí patří silný stres. Neustálá snaha předejít problému, nevyprovokovat násilníka, rychle rozpoznat v jaké je náladě ten den, vyžaduje příliš mnoho psychických sil a životní energie. Oběť žije v neustálém strachu a pocitu ohrožení, což vede k neschopnosti situaci zvládnout.

Popírání a bagatelizování zranění způsobených násilníkem, vede k tomu, že oběť není schopna si psychicky odpočinout, uvolnit a zažít pocity klidu a bezpečí, neboť právě prostředí, které by mělo být jejich zdrojem je příčinou stresu. Neustálé očekávané násilí vede k napětí. Důsledkem jsou psychosomatické obtíže a neurotické projevy, problémy se zažíváním, kardiovaskulární onemocnění, deprese, častější nemocnost, poruchy spánku, úzkostnost apod. Být neustále ve střehu a pod tlakem je vyčerpávající, proto jsou oběti často vysílené a bez energie. Může se objevit syndrom týrané osoby, naučená bezmoc (Buskotte, 2008).

Syndrom týrané osoby je soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, jež vedou k tomu, že jedinec není schopen efektivně reagovat na prožívané násilí (Ševčík, a další, 2011). Především u dlouhodobého násilí nastávají stadia rozvoje syndromu týrané osoby:

- Popření a ignorování - oběť omlouvá násilníka, odmítá přiznat okolí i sama sobě existenci násilí ve vztahu. Nedokáže na násilí reagovat a první signály násilí podceňuje. Zlehčuje intenzitu i nebezpečnost útoků, nechce si připustit vážnost situace.
- Sebeobviňování - odpovědnost za jakoukoliv vinu připisuje oběť sama sobě, neboť násilník ji po celou dobu utvrzuje v pocitu viny.
- Získání náhledu - oběť si začíná uvědomovat vážnost celé situace, a že násilí do vztahu nepatří. Přesto je nerozhodná, věří slibům násilníka, že už se to nestane a on se změní. Věří, že mohou situaci společně vyřešit
- Odpovědnost - oběť se rozhodne začít nový život bez násilí.

Dochází i k situaci, kdy oběť odmítá možnost pomoci. Nabízenou pomoc nepřijímá, což komplikuje navázání vztahu pomáhajících pracovníků, příbuzných s obětí a poté často následují opakované návraty k násilné osobě.

Posttraumatická stresová porucha se může rozvinout na základě působení závažného stresu. V případech domácího násilí dochází k opakování traumatizující

zkušenosti, dochází ke stupňování násilí s větší brutalitou, a tudíž k prohlubování traumatu. Oběť, která se pomalu uzdravuje z prožitého traumatu, nemá kontrolu nad tím, kdy dojde k dalšímu násilí. Intervaly se mezi násilnými útoky zkracují a oběť má stále méně času na zpracování traumatu. To má za následek, že se rozvíjejí další symptomy (Marvánová-Vargová, a další, 2008). K příznakům prožitého traumatu patří např. poruchy spánku, citová nevyrovnanost, labilita, hyperaktivita, noční můry a strach ze tmy. Bezdůvodně se dostávají záchvaty panického strachu či bezmoci vyvolané zdánlivě neškodnou asociací, např. bouchnutí dveří, a to v situacích, které zdaleka nejsou ohrožující. Oběť si v daný okamžik neumí racionálně vysvětlit, proč k panickému strachu došlo, než si uvědomí, že daný zvuk doprovázel prožitou traumatickou událost. Jde o reakci mozku, kterou oběť není schopna vědomě ovlivnit. Tuto retrospekci nazýváme „**flashback**“, neboli znovu vybavení děsivých vzpomínek včetně jejich detailů. Oběti si mohou myslet, že se jim celá událost přihodila ještě jednou. V některých případech dochází k léčebnému efektu, že vzpomínky na traumatickou událost a bolest s nimi spojená se budou postupem času oslabovat, ochabovat a měnit se jejich vnímání.

1.5.2 Sociální dopady

I dnes převládají zkreslené představy o tom, co domácí násilí představuje. Mnozí je zaměňují za neškodné potyčky nebo hádky. Lidé, v jejichž okolí k domácímu násilí dochází, mají strach nebo se prostě nechtějí vměšovat do záležitostí, které se jich bezprostředně netýkají. To má za následek, že u oběti se prohlubuje pocit bezmoci a bezvýchodnosti, a na straně druhé se posiluje pozice násilníka.

Sociální dopad domácího násilí se projevuje také především u dětí v prostředí, ve kterém se vyskytuje násilí. Děti žijící v tomto prostředí přejímají vzorce násilného chování, které je bráno jako přiměřené a racionální chování. Všechny tyto zkušenosti později vnášejí do svých vztahů s okolním světem.

2 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Mnoho obětí domácího násilí čelí bez pomoci samo. Vlastními prostředky se snaží poradit v situacích ohrožení zdraví nebo života. Prvotní pomoc hledají u členů užší rodiny. Je velmi těžké se s násilím vypořádat bez pomoci. Uvědomění, že násilí nemusí snášet, je jedna věc, ale podniknutí praktických kroků, aby se situace změnila, je pro oběti těžší. Oběť žádající o pomoc se cítí velmi často zahanbená, ponížená, vystrašená, nebo dokonce odpovědná za násilí, jehož se stala terčem. Potřebuje podporu zaměřenou na obnovení nebo vybudování vnitřní síly. Potřebuje být ujištěná, že není sama, že je mnoho jiných obětí, které mají podobné zážitky a to, co se stalo, na ni nevrhá špatné světlo a hlavně, že prožité násilí nebyla její chyba. Pomoc obětem domácího násilí zahrnuje nejenom praktickou pomoc, ale také i psychickou podporu:

- **Materiální pomoc** - zajištění finančních prostředků, bezpečného bydlení.
- **Psychickou podporu** - formou zvyšování sebeúcty a sebedůvěry, skupinové terapie, poskytování poradenství či doprovázení. Terapeutická péče může být nasměrována i vůči pachateli domácího násilí.
- **Právní pomoc** - při řešení rozvodů, svěření dětí do péče, majetkoprávních záležitostí, sociální podpory (Ševčík, a další, 2011).

2.1 Intervenční centrum

Intervenční centrum je specializovaným zařízením sociální prevence, kdy jejím úkolem je poskytnout odbornou sociálně-právní pomoc a podporu subjektům, které jsou vystaveny násilnému chování ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném obydlí. Poskytují intenzivní krátkodobou pomoc ohroženým osobám, které převádějí podle potřeby do dlouhodobější péče návazných organizací, podle přání a potřeby obětí. Těmto osobám poskytuje individuální psychologickou a nehmotnou sociální pomoc ambulantní povahy. Dále zprostředkovává poskytnutí následné pomoci poradenské, lékařské, psychologické a právní (Buskotte, 2008). Intervenční centrum zajišťuje také pomoc ohroženým osobám, která se nachází v situaci po vykázání násilné

osoby policií České republiky ze společného obydlí, ale také osobám, které se na intervenční centrum obrací s žádostí o pomoc sami, nezávisle na práci či souhlasu policie. Působí v oblasti koordinace, kdy podporuje spolupráci všech subjektů, které jsou ve věci řešení domácího násilí zainteresovány a tvoří část systému při pomoci ohroženým osobám. Hovoříme o spolupráci a vzájemné informovanosti mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, orgány Policie České republiky, soudy, lékaři, mezi nestátními a charitativními organizacemi. Zaměstnanci intervenčního centra jsou při pomoci osobám ohroženým násilným chováním povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se při výkonu své činnosti dozvěděli. Sdělit takové skutečnosti mohou jen se souhlasem osob, kterých se tyto údaje týkají, nebo pro účely trestního řízení i bez takového souhlasu.

Intervenční centrum je státem garantované a bezplatné poradenství pro osoby ohrožené domácím násilím. Zřizují se na základě §60a zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách. Právo zřizovat je mají vyšší územně samosprávné celky - kraje.

Policie české republiky je povinna zaslat vyrozumění - opis úředního záznamu o vykázání na intervenční centrum do 24 hodin od vykázání. Následně intervenční centrum je povinno nejpozději do 48 hodin od doručení vyrozumění od policie, kontaktovat ohroženou osobu. Odborně kvalifikovaní pracovníci intervenčního centra dostatečně informují ohroženou osobu o jejích právech a o znění zákona o ochraně ohrožených osob. Objasní ohrožené osobě, jakým způsobem může aplikovat tento zákon, právě v jejím konkrétním případě a osvětlí i možnost podání trestného oznámení, případné zažádání o vykázání osoby násilné ze společného bytu. Zaměstnanci intervenčního centra objektivně poradí v konkrétní situaci ohrožené osobě, a to např. jakými prostředky může chránit sebe případně i své děti. Začne oběti vyhledávat jinou alternativu bydlení a snaží se ji co nejrychleji pomoci a podpořit v jejím konání. Je zde nastavena spolupráce a to především s orgány sociálně právní ochrany dítěte, psychologickým poradnami a neziskovými organizacemi (zejména Bílý kruh bezpečí, Dona linka, Rosa atd.). Tyto organizace mohou rovněž zastupovat ohroženou osobu např. v případě nutnosti podání návrhu na předběžné opatření soudu a zařizují další potřebné věci, které jsou v přímé souvislosti s problematikou domácího násilí na úřadech. Smyslem intervenčního centra je pomoc osobám ohroženým domácím násilím při vyřešení jejich krizové a traumatické situace a při návratu k běžnému životu.

2.2 Neziskové organizace

Velkou zásluhu, která se podílela na vývoji změn veřejného mínění a odstraňování předsudků mají nestátní a neziskové organizace. Jejich zásadní a nejvýznamnější úlohy spočívají nejenom ve zveřejňování problematiky domácího násilí, ale i následující péče o oběti domácího násilí. Jsou zakládána a provozována poradenská centra a krizové telefonní linky, kdy oběti mohou hledat radu a pomoc. Také jsou zabezpečující složkou, která umožňuje bezplatnou pomoc psychologickou, právní a dočasně mohou poskytnout útočiště, pokud se oběti rozhodnou opustit násilného partnera. Za tímto účelem jsou zřizovány **azylové domy** i s utajenou adresou, které jsou určeny zejména pro matky s dětmi. V azylovém domě mohou ženy najít své útočiště po dobu několika dní, týdnů a někdy i několik měsíců. Žena má dostatek času si promyslet další postup návratu k běžnému životu, hledat si nové bydlení, práci, osamostatnit se jak po stránce psychické, tak i materiální. Nabízejí oběti maximální bezpečnost a specifickou péči ve formě sociální, psychologické a právní pomoci. Sociální pracovníci zprostředkují jednání s orgánem sociálně-právní ochrany dětí, jsou v kontaktu se soudy, policií a úřady.

2.2.1 Bílý kruh bezpečí

Bílý kruh bezpečí je občanské sdružení s působností v celé ČR, založené v roce 1991. Cílem této organizace je poskytovat přímou pomoc obětem a svědkům trestných činů, podílet se na prevenci kriminality a usilovat o zlepšení práv a postavení poškozených v trestním řízení (www.domacinasili.cz). Dominantní úloha organizace je pomáhat obětem trestné činnosti odborně, diskrétně a bezplatně. Pomáhá obětem domácího násilí vzpamatovávat se z prožitého traumatu, dosáhnout svých práv a dále morální a emocionální podporu. Ve velmi závažných případech spojené s násilím nabízí doprovod oběti k soudu, do nemocničních zařízení, peněžitou pomoc, psychoterapii apod. Rovněž se podílí na zpracování a předkládání podnětů k zákonodárným iniciativám a spolupracuje při tvorbě nových zákonů.

Pracovníci Bílého kruhu bezpečí uskutečňují přednášky, semináře a jiné akce. Věnují se publikační činnosti a vystupování v médiích zaměřené na zvýšení informovanosti o možnostech a prostředcích prevence kriminality, zejména o zásadách chování, které snižují stát se obětí trestného činu.

Bílý kruh bezpečí provozuje od roku 2011 specializovanou celostátní telefonickou službu **DONA linku**, která je v nepřetržitém provozu. Formou anonymního, bezplatného, telefonického poradenství, pomáhá nejen obětem domácího násilí, ale mezi volající patří také blízcí obětí a odborníci, kteří se s domácím násilím setkávají při výkonu svého povolání.

2.2.2 Občanské sdružení ROSA

Občanské sdružení Rosa je nestátní nezisková organizace, která je specializovaná na pomoc ženám, které se staly obětí domácího násilí a jejich dětem. Pomáhá ženám od roku 1993, kdy vystupovala jako nadace a od roku 1998 jako občanské sdružení.

Usiluje o zlepšení systému pomoci týraným a osamělým ženám a také se zaměřuje na prevenci násilí. Poskytuje odborné specializované poradenství, komplexní pomoc, vytvoření **bezpečnostního plánu** a poskytování utajeného azylového bydlení pro ženy a utajených bytů. K pobytu v azylovém domě jsou přijímány i ženy bezdětné, které jsou ohroženy násilím v rodině. Součástí pomoci je i telefonická krizová pomoc pro oběti domácího násilí. Hlavní cíle organizace je pomáhat týraným a osamělým ženám zřizováním center pomoci, poskytuje krizovou intervenci ženám, poskytuje odborné konzultace, podpůrnou péči, spolupracuje se státními orgány v případech domácího násilí, pořádá vzdělávací a preventivní aktivity. Organizace vydává informačních letáky, brožury nebo publikace zaměřené na problematiku domácího násilí. Smyslem je poskytnutí bezpečí, jistoty, aby týrané ženy našly sílu a odvahu, pomalu čelit vlastnímu životu a celkovou situaci změnit.

Během kontaktu s obětí domácího násilí by měly pomáhající osoby oběti poskytnout základní informace o možné ochraně před dalšími útoky. Pro tento účel slouží **bezpečnostní plán**, který není u každé oběti stejný. Při sestavování bezpečnostního plánu je nutné pamatovat na to, že by měl vycházet z konkrétní situace dané oběti a být v případě změn neustále aktualizován. Měl by obsahovat sled jednotlivých kroků, které ženě pomohou se vyhnout násilí či zmírnit jeho důsledky.

Součástí bezpečnostního plánu může být:

- vytvoření seznamu telefonních čísel přátel, příbuzných, policie, lékařů, advokátky, organizací poskytujících pomoc obětem násilí, orgánu sociálně právní ochrany dětí atd. Nutné je mít tento seznam vždy při sobě.
- zabezpečení přístupu k telefonnímu přístroji, případně uložit číslo na organizaci pod cizím jménem, mít domluvený signál se sousedy (např. svítí-li venkovní světlo – volejte policii) atd.
- zabezpečení náhradních klíčů od bytu, auta atd.
- zabezpečení balíku s důležitými doklady (OP, pas, rodné listy, průkaz pojišťovny, vkladní knížka, kreditní karta, listiny k bytu, rozhodnutí o svěřeni dětí do péče, policejní záznamy o dřívějších oznámeních násilí, důkazy o násilí atd.)
- zabezpečení finanční rezervy pro případ nouze či na delší časový úsek
- zabalení pohotovostní tašky obsahující osobní dokumenty své i dětí, léky, věci denní potřeby, hygienické potřeby, hračky atd.
- naplánování možnosti nouzového ubytování (azylový dům, přátelé, příbuzní atd.).

Pro úspěšné řešení problému násilí je velmi důležitá včasná intervence a taktéž spolupráce s různými institucemi a organizacemi, které jsou specializované v problematice a které postupují tak, aby v první řadě zajistili obětem bezpečnost.

2.3 Legislativa – domácí násilí

Ústava a Listina základních práv a svobod jsou právní normy, které mají nejvyšší právní sílu a zakotvují základní práva a svobody. Stanoví nejdůležitější zásady, které jsou základem pro celý náš právní řád. Jedná se o porušování těch nejdůležitějších článků jako je právo na život, zákaz mučení a krutého, nelidského či ponižujícího zacházení, právo na osobní svobodu a lidskou důstojnost. Tato práva musí být dle ústavního pořádku a Ústavního soudu chráněna především.

Právní řád České republiky chrání oběť před jakoukoliv formou násilného jednání především Ústavou č.1/199Sb., Listinou základních práv a svobod č.2/1993 Sb. Dále se touto problematikou zabývá Trestní zákon č.40/209 Sb. v platném znění, přestupkový zákon č.200/1990 Sb. v platném znění, zákon č. 359/199 Sb., o sociálně právní ochraně dětí v platném znění a zákon o soudnictví ve věcech mládeže č.218/2003 Sb. Velkým průlomem v české legislativě v oblasti domácího násilí je zákon č.135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Došlo ke změně zákona č.283/1991 Sb., o Policii České republiky, který přinesl v novelizované podobě zásadní změnu v možnostech ochrany osob ohrožených domácím násilím, a to cestou prevence, dříve, než chování osoby nabude na intenzitě a ohrožená osoba utrpí závažnou újmu na fyzickém či psychickém zdraví.

Policie České republiky zaujímá důležitou roli, protože se se ve většině případů setkává jako první s obětí a násilníkem. Má zákonná oprávnění ke kontrole a k zamezení sociálně nežádoucího jednání. Policisté jsou oprávněni, ale i ze zákona povinni reagovat na zjištěné násilí, zajišťují především ochranu oběti a zabraňují násilníkovi v dalším protiprávním jednání. Policie se začne případem zabývat nejčastěji na základě trestního oznámení. Pokud s oznámením přijde oběť sama, je to většinou po intenzivnějším útoku, kdy už oběť nedokáže sama snášet následky a konečně se odhodlá vyhledat pomoc. Oznámení může přijít i od svědků domácího násilí jako jsou rodinní příslušníci, přátelé, sousedi i kolegové. Ti často útok předvídají a snaží se situaci zabránit. Situace je komplikovanější, že k většině násilných trestných činů je potřeba souhlasu oběti, jinak nelze trestní stíhání zahájit nebo v něm pokračovat. Oběť se bojí pomsty pachatele nebo uvěří slibům pachatele, a proto souhlas nebývá udělen vůbec nebo je stažen zpátky.

Trestní zákoník definuje pojmy, které jsou pro problematiku domácího násilí důležité, a to trestné činy nejčastěji páchané v rámci domácího násilí:

- ublížení na zdraví
- omezování osobní svobody
- vydírání
- útisk
- porušování domovní svobody
- znásilnění

- sexuální nátlak
- týrání osoby ve společném obydlí
- vražda
- zabití
- ohrožování výchovy dítěte

2.3.1 Institut vykázání

Nový způsob řešení domácího násilí přinesl podle § 44-47 zákona č.273/2008 Sb., o Policii české republiky možnost použít institut vykázání. Tento zákon je účinný od 1.1.2007. Na základě těchto ustanovení je příslušník policii oprávněn k vykázání násilné osoby ze společného obydlí a jeho bezprostředního okolí, a to za předpokladu, lze-li důvodně předpokládat, že se osoba dopustí dalšího nebezpečného útoku, který by směřoval proti životu, zdraví, svobodě anebo lidské důstojnosti. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti. Součástí vykázání je rovněž zákaz návratu do vymezených prostor. Po zjištění a vyhodnocení přítomnosti všech znaků domácího násilí a i pokud hrozí zde také další útoky, je policie oprávněna násilnou osobu na místě ze společného obydlí vykázat. Současně s tím jí zakáže vstup do společného obydlí a jeho bezprostředního okolí na dobu deseti dní, a to i bez souhlasu, nebo i s nesouhlasem ohrožené osoby. Tato doba nemůže být v žádném případě zkrácena.

Vykázaná osoba je povinna neprodleně opustit společné obydlí a vydat policii klíče od společného obydlí. Před tím je jí umožněno, si za přítomnosti policie vzít ze společného obydlí výlučně věci sloužící k osobní potřebě, osobní cennosti, dokumenty a věci důležité pro výkon povolání nebo podnikání. Policie poskytne vykázané osobě informace o možnostech ubytování v daném místě a také jí poučí o jejich právech a povinnostech. V průběhu deseti dnů tj. po dobu trvání vykázání provádí policie kontroly, zda je násilnou osobou omezení dodržováno. Porušení vykázání je pak posuzováno a může být sankcionováno v přestupkovém nebo trestním řízení.

Ohrožená osoba je policií poučena o využití psychologických nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem domácího násilí. Policie předá ohrožené osobě kontakty na pomáhající instituce v místě bydliště a kontakty na linky s nepřetržitým provozem, případně zajistí lékařské ošetření. Dále poučí ohroženou osobu o možnosti podat návrh soudu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu.

Na základě podání návrhu na vydání **předběžného opatření** je možné tuto dobu prodloužit až na jeden měsíc. Předběžné opatření trvá od následujícího dne, kdy skončila lhůta deseti dnů. O předběžném opatření a i o jeho prodloužení rozhoduje soud, který zvažuje okolnosti, které by mohly vést k dalšímu ohrožení oběti domácího násilí. Soud je povinen o návrhu na vydání předběžného opatření rozhodnout do 48 hodin od jeho podání. Tento návrh lze podat pouze v desetidenní lhůtě, tedy v době trvání vykazání. Předběžné opatření trvá nejdéle jeden měsíc a zanikne nejdéle jeden rok od jeho nařízení.

Do 24 hodin od vstupu do společného obydlí je policie povinna zaslat úřední záznam o vykazání příslušnému intervenčnímu centru a v případě přítomnosti nezletilých dětí i orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

2.3.2 Domácí násilí v zákoně o přestupcích

Jednání pachatele domácího násilí nemusí vždy naplnit takovou míru společenské nebezpečnosti, tedy nedosahuje pomyslného prahu trestného činu. Pokud policie dospěje během šetření předcházejícího trestního stíhání k tomuto názoru, překvalifikuje čin na přestupek a dále postupuje podle zákona č.200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Tzv. návrhové přestupky, lze projednat pouze na návrh postižené osoby - oběti. Návrh musí být podán nejpozději do tří měsíců od dne, kdy se postižená osoba dozvěděla o přestupku nebo o postoupení věci orgánem činným v trestním řízení. Vzhledem k silnému vlivu pachatele domácího násilí na svou oběť, si to v průběhu lhůty oběť rozmyslí a tento návrh příslušné komisi pro projednání přestupků nepředloží. Oběť nepodléhá je nátlaku ze strany násilníka, ale i svého okolí, které může násilníka vnímat zcela opačně než oběť. Proto i většina útoků není vyšetřena.

Vždy záleží na individuálním posouzení každého takového případu, zejména na okolnostech jednotlivých úkonů, zda se jedná o izolované útoky či eskalující násilí. V případě, kdy oběť podá návrh na zahájení přestupkového řízení, policie pouze zjišťuje rozhodné skutečnosti a výsledky šetření předává věcně a místně příslušnému správnímu orgánu k rozhodnutí. Pokud policie šetří domácí násilí v rodině s dětmi, kontaktuje i orgán sociálně-právní ochrany dětí.

I na základě těchto skutečností je na přestupkové řízení nahlíženo s velkou nedůvěrou a mnoho zúčastněných je považuje za neefektivní. Neposkytuje oběti

dostatečnou ochranu, trest pro pachatele je nedostatečný a nevede k tomu, aby se dalšího násilného jednání vyvaroval. Dalším negativem je i finanční účast, kterou oběť postihuje, pokud v řízení neuspěje. I přesto, když je šetření zastaveno, bývá zadokumentováno a může sloužit později jako podklad pro vyšetřování trestného činu bez ohledu na to, zda pachatelova odpovědnost za přestupek zanikla či nikoli.

2.4 Prevence domácího násilí

Neopomenutelnou a nejvýznamnější složkou ochrany proti domácímu násilí je prevence. Lze ji rozdělit na primární, sekundární a terciální. Všechny druhy spolu úzce souvisí.

2.4.1 Primární prevence

Primární prevence by měla nastupovat ještě v době, kdy k domácímu násilí nedochází. A měla by být zaměřena na eliminaci rizik pravděpodobného vzniku domácího násilí. Nejúčinnějšími opatřeními jsou kvalitní příbuzenské či přátelské vztahy, pečlivý výběr životního partnera, dostatečná informovanost o tom, co by ve vztahu nemělo být tolerováno (Ševčík, a další, 2011). Zásadní prevenci proti domácímu násilí může poskytovat také škola. Děti by měly být vzdělávány k toleranci, k respektu a k řešení konfliktů bez násilí. Ve vzdělávacím programu by neměly chybět informace o domácím násilí, dobře koncipovaná a didakticky vedená výuka rodinné, sexuální či občanské výchovy. Vzdělávání se týká i učitelů, kteří by měli být schopni podat nezkrácené informace a případně by měli být vnímaví k možnému násilí, které se může objevit v rodině jeho žáka.

2.4.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence je zaměřena na včasnou identifikaci domácího násilí, zahrnuje všechny opatření a krizové intervence, individuální poradenství s cílem zabránit zhoršování situace a zamezit negativním důsledkům (Ševčík, a další, 2011). Jedná se především o děti, které vyrůstali v prostředí, kde bylo domácí násilí na denním pořádku. Děti, které si ve většině případů do dospělosti přenesou agresivní vzorce chování. Na projevy násilí v dospělosti má vliv i postoj společnosti, proto můžeme říct, že sekundární prevence úzce souvisí s primární prevencí. Sekundární prevence

poskytuje pomoc oběti následně po útoku formou např. legislativní úpravy, intervenčního centra a azylového domu s utajenou adresou. Pokud se oběť rozhodne, setrvat i nadále ve vztahu, může zde pomoc jak oběti, tak násilníkovi párové, manželské poradenství či rodinná terapie.

2.4.3 Terciální prevence

Terciální prevence směřuje ke změně násilného chování a k ochraně oběti před další viktimizací. Snaží se zmírnit dopady domácího násilí a připravit oběť násilí pro návrat do plnohodnotného života, pokud možno již bez násilí a zvýšit kvalitu jejího života. A to formou např. pedagogické rehabilitace, komplexní péče o oběti násilí včetně poskytnutí náhradního ubytování, sociální péče, poskytnutí sociálních dávek, právního poradenství.

PRAKTICKÁ ČÁST

Ke zkoumání problematiky domácího násilí a získání informací o životě obětí domácího násilí byly zvoleny kvalitativní výzkumné metody. V této části bakalářské práce je popsán cíl průzkumu a byly zde formulovány hlavní otázky formou polostrukturovaného rozhovoru. Dále je zde uvedeno, co je kvalitativní průzkum, podrobně popsána zvolená průzkumná metoda, zkoumaný vzorek, průběh průzkumu a jeho časový harmonogram.

V závěru práce jsou čtyři kazuistiky, které přibližují život žen, které byly oběťmi domácího násilí, kde vyjadřují své názory a zkušenosti s domácím násilím, jeho vývoji a průběhu a jakým způsobem se dokázaly z násilného vztahu vymanit.

3 KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Praktická část bakalářské práce se věnuje kvalitativnímu výzkumu života obětí domácího násilí. Snahou bylo získat od nich co nejvíce informací o jejich životě. Jak vnímaly a vnímají s odstupem času svůj život a násilí, ke kterému u nich docházelo. Přispět k rozšíření poznatků o projevech a dopadech domácího násilí a jakým způsobem se případně dokázaly z tohoto násilí vymanit a kde hledaly pomoc.

Kvalitativní výzkum je označení pro různé metody, přístupy a techniky ke zkoumání jevů, kdy do popředí nevstupuje kvantifikace dat, ale jejich podrobná analýza (Skutil, a další, 2011). Uvádí zjištěné informace ve slovní podobě. Jedná se o popis, který je výstižný a podrobný. Kvalitativní výzkum používá hlavně takové metody, které umožňují být se zkoumanými osobami tváří v tvář a to zejména formou rozhovoru a participačním pozorováním

Kvalitativní výzkum se snaží interpretovat pohledy subjektů na daný předmět tím, že výzkumník přejímá jejich perspektivu. Výzkumník se snaží o sblížení se zkoumanými osobami, o proniknutí do každodenních situací, ve kterých vystupují, protože jen tak jim může porozumět a následně je i popsat. U tohoto výzkumu se jedná o záměrný výběr osob, neboť je nutné, aby osoby byly vhodné a měli určité zkušenosti z daného prostředí. Tyto osoby jsou pak schopny podat věrohodnou výpověď výzkumníkovi (Gavora, 2000) .

Na začátku se stanoví základní osa celé práce, která se postupně rozvíjí a upřesňuje na základě změn, protože se zkoumají lidé a situace v přirozeném prostředí, které se často mění. Stále je však potřeba sledovat předem stanovený cíl (Skutil, a další, 2011). Výzkumní během svého výzkumu vyhledává a analyzuje veškerá data přispívající k osvětlení výzkumných otázek, přičemž sběr dat a jejich analýza probíhá v delším časovém intervalu.

3.1 Cíl průzkumu

Cílem výzkumu bylo otevřeně vstoupit do dané problematiky a podat výpověď obětí domácího násilí. Zhodnotit a popsat životní příběhy několika obětí domácího násilí. Zjistit průběh domácího násilí a porovnat společné příznaky těchto příběhů. Cílem není široké zevšeobecnění údajů, ale hluboké proniknutí do konkrétního případu.

3.2 Metody výzkumu

Ke sběru dat byl použit kvalitativní přístup techniky polostrukturovaného rozhovoru, který umožnil být při sběru informací v osobním kontaktu se zkoumanými osobami a hlouběji proniknout do jejich soukromí. Pro sběr dat bylo použito převyprávění celého životního příběhu obětí domácího násilí.

V počáteční fázi byly formulovány otázky v přesném sledu, ale byly pokládány v pořadí, které vyplynulo ze situace rozhovoru. Jednalo se především o tyto připravené otázky:

- Kdy to začalo?
- Jak to začalo?
- Jak jste reagovala na první napadení?
- Čím Vám bylo vyhrožováno?
- Jaký to mělo dopad na děti?
- Věděl někdo jiný o tom, co se u Vás doma dělo?
- Jak můžete popsat současný stav?
- Jakou máte představu o své budoucnosti?

Respondenti tak postupně popsaly definované fáze a z převyprávěných příběhů autorka sestavila jednotlivé kazuistiky. V kazuistikách jsou změněny nejen jména respondentů, ale i další identifikátory a to z důvodů zachování anonymity obětí. **Kazuistika** je podrobný popis a výklad individuálního případu. Na základě rozboru se jednotlivé kazuistiky srovnávají a vyvozují se společné projevy, příčiny studovaných jevů (Skutil, a další, 2011).

3.2.1 Rozhovor

Rozhovor je výzkumná metoda, během které se v přímém komunikačním styku tazatel snaží verbální metodou získat odpovědi na své otázky. Zachytit nejenom fakta, ale i hlouběji proniknout do motivů a postojů respondenta. Rozhovor se používá tehdy, když chceme získat taková data, jakými jsou informace o názorech, postojích, záměrech (Skutil, a další, 2011).

Ve výzkumu je využíván **polostrukturovaný rozhovor**. Při tomto rozhovoru se tazatel drží předem připravených otázek, ale nadržuje se připraveného schématu. Způsob a forma na tyto otázky zůstává volná, respondent si sám může vybrat styl odpovědi. Velkou výhodou je možnost pokládat doplňující otázky.

3.3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl stanoven **záměrným výběrem**, který se uskutečňuje na základě určení relevantních znaků, které jsou důležité pro dané zkoumání. Výzkumník se opírá o své zkušenosti, vědomosti, případy, které dobře zná. Při záměrném výběru jde o vyhledávání skutečně těch osob, které se vyznačují určeným znakem (Gavora, 2000).

Výzkumný soubor byl tvořen oběťmi domácího násilí - ženami. Nejprve byly vybrány ženy, s kterými tazatelka přichází do kontaktu v rámci svého pracovního výkonu. Další ženy byly vybrány a kontaktovány na základě doporučení již dotázaných žen a dalšího doporučení sociálních pracovníků azylového domu. Účastníci výzkumu byli na začátku informováni o jeho cílech a dobrovolně s účastí souhlasili. Při získávání dat byla zachována ochrana osobních údajů.

První rozhovory byly vedeny v azylovém domě určený pro ženy s dětmi. Tento azylový dům není určen pouze pro ženy, které jsou oběti domácího násilí, ale také pro ženy, které se nacházejí v tíživé finanční a sociální situaci.

Další část rozhovoru byla vedena v domácím prostředí, u žen ve věkovém rozmezí 35-45 let. Tyto ženy byly středoškolského a vysokoškolského vzdělání. Čas jimi zvolený jim poskytoval prostor k vyjádření, aby se cítili spontánně a nebyly ničím a nikým rušeny. Prostředí bylo zvoleno s ohledem na jejich časové možnosti, kdy byl brán ohled na jejich prožitá traumata. Záměrem bylo navodit u žen pocit důvěry a pochopení.

Pomocí rozhovorů se tazatelka snažila zachytit zpětný pohled žen na začátky, průběh a dopad domácího násilí na jejich životy. Průběh rozhovorů byl zapisován tazatelkou ve formě poznámek průběžně na papír, aniž by to nějak ovlivňovalo respondenta v plynulosti řeči. Nikoho z respondentů tento způsob záznamu nerušil.

3.4 Časový harmonogram výzkumu

Zpracování teoretické přípravy trvalo přibližně dva měsíce, počínaje měsícem září 2012. Samotný sběr dat a vlastní výzkum trval podobu čtyř měsíců - od října 2012, tudíž zabral v celkovém časovém harmonogramu největší část přípravy výzkumu. Zpracování získaných dat se uskutečnilo v měsíci únoru 2013.

4 KAZUISTIKY

4.1 Kazuistika č. 1 - Jana

Janě je 35 let, v současné době bydlí v azylovém domě. Má základní vzdělání, nezaměstnaná. Sama se stará o dvě děti, Denisu ve věku 11 let a Jakuba ve věku 5 let. Nejstarší syn Vojta ve věku 16 let zůstal bydlet u svého otce společně s babičkou. Jana dokázala žít s otcem dětí v násilném vztahu 18 let. Otec dětí Pavel, 36 let, má základní vzdělání, nezaměstnaný.

Jana se seznámila s Pavlem na diskotéce a po týdnu se k němu odstěhovala do bytu v panelovém domě, kde s nimi společně bydlela matka Pavla a další tři sourozenci. V té době bylo Janě 16 let a Pavlovi 17 let. První facku dostala Jana od Pavla na počátku vztahu, když se vraceli společně ze zábavy a Pavlovi se nelíbilo, že ho na zábavě před kamarády upozornila, aby už nepil. Nepřikládala tomu žádnou váhu. Do narození prvního syna Vojty už k žádnému ataku nedošlo.

Po narození syna Vojty si Pavel našel přítelkyni v nedalekém městě a týden se doma neukázal. Přijel jenom na den, kdy se vyměnil oblečení a najedl. K prvnímu násilnému útoku došlo, když byly Vojtovi 4 měsíce a Pavel se vrátil domů. Pozval na návštěvu svého kamaráda. Poté, co kamarád odešel, vzal kabel od rádia a začal Janu bít po celém těle. Jako důvod uváděl, že se s jeho kamarádem „moc“ bavila. Jeho útoky se stupňovaly. Jana musela chodit v zástěře, s nikým se nebavit, neupozorňovat na sebe. V té době, Jana utekla domů ke své matce, bez syna Vojty, protože jí ho odmítla matka Pavla s sebou dát. Matka Jany oslovila advokáta a společně podaly návrh na úpravu výchovy a výživy pro nezaopatřené dítě u soudu. Po dobu půl roku, než se tato záležitost vyřídila, Pavel Janu nekontaktoval, nejevil o ní žádný zájem, nepřemlouval ji, aby se vrátila domů k němu a hlavně k synovi Vojtovi. Janě byl Vojta svěřen do péče a Pavlovi, bylo stanoveno výživné. V tu chvíli Pavel začal Janu přemlouvat a prosit, ať se k němu vrátí, že už se to nikdy nebude opakovat. Jana mu uvěřila a ještě, než obdržela od soudu rozsudek, vrátila se zpátky k Pavlovi a k jeho matce do bytu.

Vždy, když Jana otěhotněla, nedocházelo k žádným útokům ze strany Pavla. Narodila se jim dcera Denisa. Matka Jany v té době zemřela a Jana zůstala sama. Pavel začal ve svých útocích pokračovat a to ve větší síle. Chytil ji za vlasy, aby nemohla

utéct a pájkou jí pálil nohu, bil ji pěstmi a kopal ji „snad úplně všude“. Jednoho dne, když opravoval televizi, v záchvatu zuřivosti popadl šroubovák a vrazil ji ho do stehna. Jana nikdy nezavolala policii, nesvěřila se nikomu. Neměla žádné kamarádky a ani neměla snahu je vyhledávat. Měla strach, že jakýkoliv kontakt s „vnějším okolím“ zapříčiní další útoky na její osobu. Matka Pavla se zcela distancovala od Jany, neměla jakýkoliv zájem se vměšovat „do jejich záležitostí“. Sourozenci Pavla se postupem času odstěhovali. Ani při dalším útoku, když Jana vystupovala z auta a Pavel se schválně s autem rozjel a přejel ji nárt nohy, Jana nenavštívila lékaře. Pavel neměl nikdy potřebu se omlouvat za své násilné útoky. Dětem nikdy neublížil, naopak starší syn Vojta se v něm dodnes „vidí“ a dcera Denisa ho má ráda. I přes skutečnost, že byly svědky násilných útoků na svou matku a opakovaně žádaly tátu, aby maminku nechal být. Plakaly, křičely, tahaly tátu od maminky. Až křik děti zapříčinil, že jeden ze sousedů zavolal policii. Jana ale vše popřela.

Když Denise byly 4 roky, při dalším útoku Pavel Janě zlomil žebra. Jana nevyhledala lékaře a dodnes si vzpomíná se slzami v očích, jak ji dcera Denisa nosila vodu do postele, protože se nemohla pohnout. V té době byla Jana v evidenci úřadu práce a pobírala podporu v nezaměstnanosti, měla se dostavit na pravidelnou kontrolu. Protože bolest byla už nepřekonatelná a věděla, že nezvládne návštěvu úřadu práce, navštívila lékaře. U lékaře odůvodnila svůj stav, že spadla ze štaflí, když myla okna. Lékař Janě napsal doporučenku a poslal ji na další vyšetření. V dalších vyšetřeních nepokračovala, neměla peníze a bála se. Z evidence úřadu práce byla sankčně vyřazena, přišla o podporu v nezaměstnanosti a tudíž o svůj příjem, protože nepředložila omluvenku- neschopenku od lékaře. Byla zcela finančně závislá na Pavlovi, který nosil peníze od jiných „přítelkyň“, ke kterým chodil v pravidelných intervalech a doma se opět neukázal jeden týden. Jana, ale v těchto chvílích byla spokojená, byla sama s dětmi a matka Pavla jí pomáhala s péčí o děti.

Pavel si postupně vynucoval sexuální styk i násilím, poté co Janu surově zbil. Narodil se syn Jakub. V té době byl Pavel ve výkonu trestu. Jana nenapsala otce do rodného listu, i když na ní Pavel po návratu z vězení naléhal.

V tomto násilném vztahu Jana žila 18 let, na policii neexistoval žádný spis, protože to nikdy nehlásila. Sousedi se nechtěli plést do jejich záležitostí, odmítli. Ve škole ani ve školce si učitelé ničeho nevšimli, protože děti byly vždy řádně

připraveny, čisté, prospívaly. Jana řádně navštěvovala rodičovské schůzky a v té době nebyly na ní znát žádné následky po násilí. Jejím životem byly a jsou její tři děti, kolem nich se odvíjel a odvíjí její život. Nic jiného nezná. Pavel byl jejím prvním klukem, nikdy v žádném jiném vztahu nežila a vždy za ní někdo rozhodoval.

Vše vyvrcholilo v září 2012, kdy ji Pavel opět surově zbil a pěstí ji opakovaně tloukl do hlavy v okolí oka. Jana pomalu ztrácela vědomí. Malé děti křičely, nejstarší syn Denis byl pryč. Až křik děti zapříčinil, že někdo ze sousedů zavolal policii a ta vykopla dveře a Pavla odtrhla od Jany. Zavolali lékařskou pomoc a vše bylo zaznamenáno policií. Poprvé za 18 let byl založen spis spolu s lékařskou zprávou o existenci domácího násilí u Jany. Jana s mladšími dětmi byla převezena do azylového domu v jiném městě. Nejstarší syn Vojta odmítl jít s ní, zůstal dobrovolně u otce.

V současné době Jana žije v azylovém domě s dětmi Denisou a Jakubem. Denisa navštěvuje základní školu a Jakub začal chodit do mateřské školky. Jana si pomalu začala v azylovém domě vytvářet svůj okruh přátel, kde se setkává s různými životními příběhy a uvědomuje si, že vždy lze najít nějaké východisko a hlavně pomoc. S odstupem času přiznává, že ji velmi pomohl příslušník policie, když jí rázně oznámil, že pro ni mají azylový dům. Asi by se opět vrátila zpátky k Pavlovi. Neměla vůbec potuchu jaké formy pomoci, ať už bydlení nebo finanční pomoc - formou dávek pomoci v hmotné nouzi, existují. Pomalými krůčky se osamostatňuje, kdy jí zatím zůstal velký strach, že ji Pavel najde a sebere děti. Každý den ráno odvádí děti do školy a školky, rychle jde nakoupit, protože ráno potkává jen málo lidí, vrací se zpátky na azylový dům. Odpoledne jde vyzvednout děti a vrací se zpátky rychle na azylový dům. Nikam nechodí, děti samotné nikam nepouští, pořád jsou spolu. Pavel se přes syna Vojtu snaží Janu přemluvit, ať se k němu zpátky vrátí, že se změní a nebude se to už opakovat. Jana Pavla už nikdy nechce vidět, podala návrh na úpravu výchovy a výživy na nezaopatřené děti na Denisu a Vojtu. Paradoxně dnes je velmi ráda, že u Jakuba není Pavel uveden v rodném listě jako otec. Jana se začíná orientovat ve svých možnostech, je si vědoma, že se nemusí stydět za to, co se jí stalo a hlavně ví, na koho a kam se může obrátit s žádostí o pomoc.

4.2 Kazuistika č. 2 - Kristýna

Kristýně je 38 let, v současné době bydlí v azylovém domě. Má základní vzdělání, nezaměstnaná. Sama se stará o dvě děti, Kristýnu ve věku 11 let a Jiřika ve věku 9 let. Nestarší syn Vojtěch, 18 let, žije u své přítelkyně. Otec dětí Tomáš, 35 let, má základní vzdělání, nezaměstnaný.

Kristýna se seznámila s Tomášem, když studovala na učebním oboru. Studium nedokončila, protože otěhotněla s Tomášem. Rodiče Kristýny jsou z dalekého města a zřekli se jí, protože otěhotněla „s romem“. Po celou dobu už nikdy nebyla v kontaktu se svými rodiči a ani oni ji nevyhledali.

Bydleli společně u rodičů druhá Tomáše, kde měli k dispozici jeden pokoj. Jejich soužití bylo bezproblémové až do chvíle, kdy synovi Vojtěchovi bylo 9 let. Tomáš začal pít, Kristýnu často urážel, vyhrožoval jí a byl povýšený. Po půl roce začal Kristýnu i fyzicky napadat. Když to zjistili rodiče Tomáše, zastali se Kristýny a Tomášovi vynadali. Kristýna si našla sezónní práci jako uklízečka.

Narodili se děti Kristýnka a Jiřík. Kristýna zůstala doma na mateřské dovolené a pořád bydleli u rodičů Tomáše. Tomáš nepracoval, byl v evidenci úřadu práce a celá rodina pobírala sociální dávky. Tomáš začal opět navštěvovat hospody, vracel se opilý a byl agresivní. Tomáš věděl, že jeho rodiče by mu bránili v jeho násilných útocích směřovaných na Kristýnu, a tak si dával pozor, aby rodiče nebyli doma. Urážel jí, hrubě nadával, a pokud mu odporovala, tak ji surově zbil, bil pěstmi a kopal do celého těla. Po těchto násilných útocích měla modřiny a otoky na nohách i rukách. Za své chování se neomlouval. K násilným útokům docházelo často, každý týden, vždy když se vracel v podnapilém stavu. Děti ho rozčilovaly, tím, že si údajně hlasitě hrály, běhaly, tak na ně také vulgárně nadával nebo jim dával „výchovné“ facky. Děti se Tomáše bály, jakmile Tomáš zvýšil hlas, dcera Kristýnka zbledla, rozklepala se a snažila se odejít ze společného pokoje a schovat se.

Po mateřské dovolené se Kristýna vrátila do práce. Uvěřila slibům Tomáše, že když se odstěhují od rodičů a budou mít své bydlení, bude vše jiné a lepší. Kristýna našla nájemní byt a odstěhovali se. Syn Vojtěch zůstal bydlet u prarodičů.

Před dvěma lety se Kristýna vrátila ze společné rodinné oslavy dříve než Tomáš. Tomáš se vrátil domů až k ránu a vzbudil Kristýnu tloučením do dveří, protože neměl

klíče. Po příchodu do bytu Tomáš začal na Kristýnu řvát, urážet jí, až probudil děti. Kristýna šla zpátky uložit děti do vedlejšího pokoje. Tomáš šel za nimi a bez jakéhokoliv důvodu Kristýnu fyzicky napadl, udeřil ji pěstí do hlavy a kopal do ní. Vyhrožoval jí zabitím. Kristýna se snažila chránit děti a chtěla co nejdříve odejít z pokoje. Tomáš začal řvát na děti a také jim vyhrožoval, že pokud nebudou spát, tak taky dostanou. Mezitím Kristýna utekla z bytu a utíkala na blízkou policii. Na základě šetření policie rozhodla o vykázání Tomáše na dobu 10 - ti dnů.

Tomáš se vrátil bydlet zpět ke svým rodičům. Prostřednictvím nejstaršího syna Vojtěcha Tomáš přemlouval Kristýnu k návratu zpátky k němu. V období vánočních svátků Kristýna opustila svůj nájemní byt a vrátila se zpět k Tomášovi a k jeho rodičům. Kristýna znovu otěhotněla. Tomáš byl touto zprávou nadšen a na dítě se těšil. K násilným útokům už nedocházelo, měl strach. Zásah policie v tomto případě i přesto, že se Kristýna vrátila k Tomášovi, jí velmi pomohl.

V současné době je Kristýna v devátém měsíci těhotenství. Dobrovolně odešla do azylového domu, i přes skutečnost, že má přátelské vztahy s rodiči Tomáše a Ti jí vždy velmi podporovali a pomáhali. Tomáš si našel přítelkyni v nedalekém městě a odstěhoval se. Zcela ztratil zájem o své děti a nechce být uveden jako otec v rodném listě ještě nenarozeného dítěte. V pátém měsíci těhotenství si uvědomila, že už je všeho příliš a přes své těhotenství, kdy je žena nejzranitelnější, našla v sobě vnitřní sílu a odešla od Tomáše. Fyzicky už jí od zásahu policie nenapadl, ale neustále ji ponižoval a urážel. Kristýna podala návrh na úpravu výchovy a výživy na nezaopatřené děti. K Tomášovi se už nechce vrátit, tuto možnost rázně vylučuje. I když zůstane „sama“ na tři malé děti, cítí strašnou úlevu. Velkou oporou jsou jí i rodiče Tomáše, ale vrátit se k nim bydlet nechce, i když už Tomáš tam nebydlí. Kristýna si hledá vlastní bydlení, a co nejdříve se chce vrátit do práce.

4.3 Kazuistika č. 3 - Linda

Lindě je 41 let, v současné době žije sama s dětmi ve svém bytě. Má středoškolské vzdělání a pracuje jako šatnářka v kulturním centru a přivydělává si jako cvičitelka ve sportovním centru. Z manželství má syna Jakuba ve věku 17 let a syna Aleše ve věku 11 let. S přítelem Radkem se seznámila před 6 lety a po půl roce

známosti, se k němu nastěhovala i s dětmi do jeho rodinného domu. Radek má vysokoškolské vzdělání, živí se hudbou a je mu 36 let.

K prvním hádkám docházelo, když se neshodli Linda s Radkem na výchově Lindiných dětí. Radek převzal vzor od svých rodičů, kdy jeho otec byl „pánem rodiny“. Vše muselo fungovat podle jeho představ, nepřipustil jiný názor, pokud se neshodl s jeho vlastním a vše se muselo řídit jeho pravidly. Tento vzor se snažil Radek uplatnit i při výchově Lindiných synů. Linda s tím nesouhlasila a naopak se snažila převychovat Radka. Ukázat mu, podle svého vzoru výchovy, že rodina může fungovat, když si budou navzájem pomáhat, než na sebe křičet, vše v klidu prodiskutovat. Přesto docházelo postupem času k velkým hádkám, kdy ji Radek urážel, ponižoval a vysmíval se jí. To vše se odehrávalo, když se Radek vracel v podnapilém stavu. Neustále kontroloval staršího syna Jakuba, vysmíval se mu a ponižoval ho. Přestože mu v jedné chvíli dovolil mít u sebe kamaráda, ihned po návštěvě to vyčetl, co tady ten kamarád dělá, když mu to nikdo nedovolil. Neustále Lindě vyčítal, že ho děti dostatečně nerespektují a nechovají k němu úctu, kterou si podle svých představ zaslouží. Linda si pomalu začínala uvědomovat závažnost situace, neustále je psychicky týral. Protože její maminka onemocněla rakovinou a v té době byla Linda zaměstnaná jako recepční na hotelu a měla 12-ti hodinové denní směny, odešla Linda ze zaměstnání. Nejenom, aby pomohla otci se postarat o nemocnou matku, ale také měla strach nechat děti samotné doma s Radkem. Zjistila, že Radek vyhazuje Jakuba z domu a posílá ho k babičce. Linda nechtěla vzhledem ke zdravotnímu stavu své matky přidělovat rodičům starosti. Věřila, že je natolik schopná a chytrá, aby to vše ustála sama.

Rodiče Radka nebyli spokojeni s jeho výběrem přítelkyně. Představovali si pro „svého syna“ úplně někoho jiného. Určitě to neměla být Linda, rozvedená se dvěma dětmi. Linda připravila oslavu Radkovo narozenin, kam byli pozvaní i rodiče Radka. Radek se z počátku snažil Lindě pomoci s přípravou a servírováním. Když to otec Radka uviděl, tak ihned Radka upozornil, že to je práce výhradně pro ženu a ať toho nechá. Otec Radka ponižil.

Linda se neustále snažila Radka obhajovat, protože viděla a znala chování jeho otce. Radek přece za to nemůže, že má takového otce, který ho vychoval „k obrazu svému“. Před vánoci se Radek vrátil v podnapilém stavu domů, Lindiny děti byly pryč. To byl první a poslední pokus, kdy se z psychického násilí, které trvalo 4 roky, se stalo

fyzické násilí. Linda si už ani nepamatuje, proč k hádce došlo, ale najednou ji Radek chytil kolem krku, škrtil jí s výhrůžkami, že jí prohodí oknem. V tu chvíli domů přišel syn Jakub, aniž by to Linda s Radkem zaznamenali, vše slyšel a viděl. Vzal pepřový sprej a nastříkal ho Radkovi do očí. Radek začal strašně nadávat a vyhrožovat, že prohodí oknem i Jakuba. Linda řekla Jakobovi, ať ihned utíká k babičce a zůstane tam, dokud mu nezavolá. I přes tento násilný útok Linda nadále zůstala s dětmi bydlet u Radka.

Spouštěčem Radkova chování byl alkohol. Když se naposledy asi měsíc po incidentu s Jakubem, vrátil domů, byla Linda sama doma. Radek začal v zápalu zuřivosti a opilosti rozbíjet veškerý nábytek, vše co mu přišlo pod ruku. Linda si připadala jako neviditelná, stála uprostřed kuchyně, zcela bez hnutí a Radek kolem ní chodil a vše rozbíjel. Zdemoloval celý vnitřek domu. Sousedé zavolali policii. Policie odvedla Radka v poutech a s Lindou sepsali protokol. Radek Lindě neublížil, ani se jí nedotkl, nemluvil na ní. Až poté, co Linda začala vyprávět policistům, co vše předcházelo tomuto výbuchu, začala si uvědomovat závažnost celé situace. Konečně o tom všem s někým mluvila. Na základě šetření policie rozhodla o vykázaní Radka na dobu 10 - ti dnů. V té době Lindu kontaktovalo intervenční centrum a poskytlo Lindě odbornou a hlavně psychologickou pomoc. Linda využila nabídky intervenčního centra a po dobu 2 měsíců docházela na psychoterapii, s níž Linda byla velmi spokojená a podle jejích slov jí velmi pomohla. Po „provalení“ celého psychického násilí jí rodiče pomohli najít byt. V té době jí byla celá rodina velkou oporou. Rodiče Radka odmítli přijmout, že by jejich syn byl něčeho takového schopen a za vše viní Lindu.

V současné době Linda žije s dětmi ve svém bytě. Našla si denní práci, aby se mohla postarat o děti a matku. Jakub je v týdnu ve škole, bydlí na internátu. Radek též dobrovolně podstoupil psychoterapii a rok už nepije. Linda zůstala jeho přítelkyní a snaží se mu pomoci, věří, že se vymaní z vlivu otce, který kdyby věděl, že jeho syn chodí na psychoterapii, tak by ho odsoudil. Linda má Radka pořád ráda. Pouze dnes ví, že s ním bydlet nebude, pokud chtějí být spolu, tak Linda chodí sama k Radkovi domů. Děti o tom ví, jen jí řekli, že už se k němu stěhovat už nechtějí. Linda to akceptuje a vlastně ani sama se nechce k Radkovi do budoucnosti stěhovat.

4.4 Kazuistika č. 4 - Nicola

Nicole je 38 let, vysokoškolského vzdělání, pracuje jako sociální pracovníce na městském úřadu. Vychovává syny Patrika ve věku 13 let a Honzu ve věku 10 let. Bývalý manžel Jirka, 37 let, má středoškolské vzdělání a pracuje jako barman.

Nicola se s Jirkou seznámila v zaměstnání. Po čtyřech měsících otěhotněla, těhotenství bylo plánované. Pomalu si začali renovovat byt, který patřil Jirkovo rodičům. Jirka je jedináček a veškerou iniciativu vzala do rukou jeho matka. Byla nadšená stávající situací, těšila se na první vnouče a neustále dokola opakovala Nicole, že by se měli co nejdříve vzít. Nicola Jirku milovala, ale na svatbu nespíchala. Pod tlakem spousty argumentů Nicola souhlasila a svatba byla do čtyř měsíců. Nicola vyrůstala jako jedináček sice v úplné rodině, ale ta přesto nebyla funkční. Její rodiče se často hádali, nestýkali se s prarodiči, a když byla Nicola dospělá, tak se rozvedli. Nicola, vždy toužila po „rodině“, pravý opak toho v čem Nicola vyrůstala. A v té době byla přesvědčená, že pro „svou rodinu“ udělá vše. Jirkovo rodina jí přijala s nadšením. Nicola byla nadšena, že může být součástí této rodiny.

Narodil se syn Patrik. Pro celou rodinu to byla velká událost. Nicola zůstala doma na mateřské dovolené a Jirka pracoval jako barman. Nicola byla většinu času sama, protože Jirka chodil na noční směny a přes den spal. Pokud měl volno, věnoval se kamarádům, svým koníčkům, kdy jako důvod uváděl, že se musí odreagovat. Nicola to na začátku respektovala, protože věděla, že živí rodinu a musela přiznat, že jsou finančně dostatečně zabezpečeni. Měli hezký byt, jezdili na dovolené a po finanční stránce je velmi podporovali i Jirkovo rodiče. Postupem času Nicola zjišťovala, že to není zadarmo. Tichyně telefonovala každý den Nicole. Někdy telefonovala dvakrát až třikrát denně. Často neohlášeně přijela na „návštěvu“ a vše to odůvodňovala „láskou a starostí o vnouče“. Když Nicola po Jirkovi požadovala, aby si promluvil se svou matkou, protože situace doma byla neúnosná, Jirka na ní vulgárním způsobem začal křičet, ponižovat a nadávat. Začal jí předhazovat, že to co má a v čem žije, má pouze díky němu a jeho matce. Poté, když se uklidnil, tak se Nicole omlouval, ubezpečoval jí o své lásce a kupoval jí drahé dárky.

Po třech letech se narodil druhý syn Honza. Když Nicola zjistila, že je těhotná, Jirka jí suše oznámil, že právě teď se mu to moc nehodí. Nicola byla překvapená,

protože i druhé těhotenství bylo plánované. Přemýšlela nad potratem s vědomím, že by už s Jirkou nezůstala. Zasáhla Jirkova matka. Poté se Jirka opět Nicole omlouval, zahrnoval ji květinami a ubezpečoval ji, že to tak nemyslel a jak se strašně na druhé dítě těší. Vše pod taktovkou své matky.

Narozením druhého dítěte Nicola věděla, že už nechce žít život podle představ Jirkovy matky. Sama si s ní promluvila, bez odezvy. Jen jí ji bylo „velmi sladce“ řečeno, že vše co mají, mají díky ní a tak si zaslouží „trochu“ pozornosti. Jirkovy nálady se začaly stupňovat. Zcela bez důvodu začal na Nicolu křičet, urážet a ponižovat. Věděl, že je na něm finančně závislá, že nemá kam jít a toho využíval. Jeho psychické týrání nabíralo na síle, v zápalu zuřivosti byl vulgární i na svou matku. Neustále Nicolu ubezpečovali, že „oni jediný“ to s ní myslí nejlépe.

Vše, vyvrcholilo Jirkovou nevěrou. Nicola se v té době starala o malé syny, byla na mateřské dovolené. Připadala si ztracená, její rodiče jí nepomohli. Otec Nicolvy naopak podporoval svého zetě, a pouze mu vynadal, že si měl dát více pozor, aby se Nicola o jeho nevěře nedozvěděla. Nešlo jen o jednu nevěru, ale v minulosti byly i jiné. Nicola v tu chvíli nevěděla, co má dělat, kam a na koho se má obrátit. Jirka se začal Nicole vysmívat, ponižovat. Doma se většinu času nezdržoval. Neustále Nicolu slovně zraňoval, že děti mají rády více jeho rodiče než jí, a že stejně nemá kam jít. Nicola za měsíc zhubla 10 kg, nejedla, nespala a jednoho dne se pokusila o sebevraždu v bytě svého otce, když nebyl doma. Vzala si prášky.

Vše se ututlalo, díky známostem Jirkovy matky. Neproběhlo žádné šetření policií. Po propuštění Nicolvy z nemocnice, kde podepsala revers, Nicolu Jirka odvezl i s dětmi ke své matce. Nicola ze své vůle navštěvovala psycholožku, kterou Jirkova matka telefonicky kontaktovala a snažila se jí přesvědčit o závažnosti psychického stavu Nicolvy a žádala jí, aby Nicole předepsala silnější prášky. Tuto informaci se Nicola dozvěděla od psycholožky. Poté se hned ten den vrátila i s dětmi zpátky k sobě domů, kde společně bydleli s Jirkou. Nicola podala žádost o rozvod. Jirka ji neustále připomínal, co provedla, tudíž je psychicky labilní, nikdo jí neuvěří a vezme jí děti. Tuto možnost naznačovala i Jirkova matka. Nicola návrh na rozvod vzala zpět. Střídalo se období slibů, líbánek, s obdobími výhrůžek a ponižování. Nicola se cítila jako v kleci a měla strach, že dala Jirkovi svým pokusem o sebevraždu ještě silnější „zbraň“, kterou použije proti ní, pokud se nebude chovat podle jeho představ.

Nicola ve 2 letech syna Honzy nastoupila do nové práce. Přestože, měla v té době středoškolské vzdělání, neměla žádné informace o úřadu práce, sociálně-právní ochraně dětí, sociálních dávkách a jiných možnostech pomoci. Nikdy je nepotřebovala, vždy měla práci a vždy se dokázal postarat o sebe sama. Díky své nové práci, která ji pomohla se orientovat v oblasti domácího násilí, si uvědomila a dokázala pojmenovat, v čem ta léta žila. Znovu podala žádost o rozvod. Nicola se pokusila o sebevraždu před 3 lety, po celou dobu jí Jirka vyhrožoval, že pokud se bude chtít rozvést, tak to proti ní použije a děti jí vezme. Nicola vyhledala pomoc obhájce a přes Jirkovy výhrůžky, které se opět střídali se sliby, v rozvodu pokračovala. Nicola je v současné době 5 let rozvedená, děti jí byly svěřeny do péče a postupem času si doplnila vysokoškolské vzdělání.

4.5 Vyhodnocení kazuistik

Ve všech popisovaných případech se jednalo o domácí násilí jak fyzické, tak i psychické. Ve dvou případech se jednalo o psychické týrání. Během rozhovorů byly získány výpovědi čtyř žen, které byly oběťmi domácího násilí.

Úvodní část byla věnována základním poznatkům, týkající se respondentek, tj. osobní data, týkající se věku, vzdělání, rodinných poměrů a poznatky vedoucí k jejich životním partnerům, kteří se dopouštěli domácího násilí. Koncipované otázky splnily základní představu o osobě, jež byla vystavena domácímu násilí a dalším členům rodiny.

Výzkum podkryl soukromí týraných žen a možnost částečně porozumět, proč tak dlouho po útocích setrývaly v násilných vztazích a proč jednaly určitým způsobem. Pod domácím násilím si většina veřejnosti spíše představuje fyzické násilí, ale neuvědomuje si, že psychické násilí může mít horší následky, se kterými se oběť jen těžko vyrovnává. Po zažitém násilí ženy zpravidla prožívají pocity strachu úzkosti a bezmocnosti a mají obavy o svůj život a život svých dětí. Výjimkou nejsou ani případy, kdy si žena obává, že jí násilník děti vezme. Některé ženy než by vyhledaly pomoc, zůstávají nadále s násilníkem v jedné domácnosti. Důvodem může být jakákoliv závislost ženy na násilníkovi, a to přetrvávající láska k násilníkovi, strach z násilníka, finanční závislost atd. Je velmi těžké se s násilím ve vztahu vypořádat bez pomoci.

Uvědomění si, že násilí nemusí oběť snášet, je jedna věc, ale podniknutí praktických kroků, aby se situace změnila, je pro oběť těžší. Kdo ji podpoří? Kde bude bydlet? Zvládne to po finanční stránce? Tyto otázky mohou pro oběť připadat jako nepřekonatelné překážky. Důležitá je znalost pomoci obětem domácího násilí. Naskýtá se řada možností pomoci obětem domácího násilí, a to pomoc ze strany policie, intervenčního centra, krizové linky, azylové domy, finanční pomoc formou sociálních dávek atd.

Důležitou úlohu sehrál v pomoci obětem domácího násilí institut vykázání. Zda pomoc oběť domácího násilí přijme nebo ne, je pouze na jejím rozhodnutí. Lhůta 10 dní vykázání nemá jenom za následek ochranu oběti domácího násilí, a to před pokračováním vyhrocené situace a následných útoků, ale zároveň poskytne možnost se dostat z vlivů a tlaků, které na ni osoba násilná vyvíjí a následně tedy učinit rozhodnutí svou životní situací řešit. K tomuto závažnému rozhodnutí není jednoduché dojít, nicméně přivoláním policie je většinou příznakem toho, že byla překročena meze tolerance, kterou byla oběť ochotna podstupovat a následné vykázání, pak může být tím správným impulzem k postavení se svému osudu.

Výzkum ukázal, jak je důležité si uvědomit, že pokud oběti si své problémy nechají jen pro sebe, budou se bát o nich otevřeně hovořit a budou je zapírat, nikdo ji s jejich řešením nedokáže pomoci. Často si pak oběť uvědomí, že ve stejné situaci se nacházejí i jiní, teprve až když začne o svých problémech hovořit. Pokud učiní tento první krok, zjistí, že není osamocená a že ve svém utrpení není sama. Je přirozené, že oběť se cítí sama, ale to lze změnit. Oběť si musí uvědomit, že na vše nestačí pouze sama, ale že jsou tu lidé, kteří jim chtějí, mohou a hlavně umějí pomoci.

ZÁVĚR

Domácí násilí je celospolečenský problém, který má různé znaky a projevy a to nejen ze strany násilníka, ale i oběti. Nelze jednoznačně vytvořit jednu neměnnou šablonu, co to domácí násilí je, jaké má projevy a znaky a hlavně návod, jak ho řešit či mu předcházet.

Domácí násilí je trestné jako jakékoliv jiné násilí. Každý máme svou fyzickou a psychickou integritu, kterou nemá nikdo právo narušit. Existují prostředky, jak se účinně bránit a je nutné, aby široká veřejnost měla k informacím o domácím násilí přístup. Aby oběti domácího násilí věděly, že mají kam jít zažádat o pomoc a že existují legislativní a jiné formy pomoci, které mohou využít.

Tato práce představuje nahlédnutí do zkoumané problematiky domácího násilí. Cílem je podat základní informace o formách, projevech a dopadech domácího násilí a případně, aby práce sloužila i jako návod pro oběti, jak se dostat z násilného vztahu.

Část práce je věnována účinné a nezbytné formě pomoci obětem domácího násilí. Kdy preventivní a legislativní opatření sehrávají důležitou roli v řešení problematiky domácího násilí. Pachatelé domácího násilí se nemohou nadále schovávat před odpovědností a mohou být potrestáni, a to v rámci přestupkového nebo trestního řízení, což závisí na závažnosti incidentu. Zásadním krokem k efektivní ochraně domácího násilí je institut vykázání. Dříve bylo možné zasáhnout až v době, kdy došlo k závažné újmě či úmrtí oběti. Nyní policie může okamžitě jednat a vykázat násilnou osobu ze společného obydlí a tím poskytnout oběti okamžitou pomoc, ale i čas, který může použít na uspořádání svého dalšího života, např. vyřešení bydlení, podání trestního oznámení, návrh na rozvod, návrh na vydání předběžného opatření.

Neopominutelná je i činnost neziskových organizací prostřednictvím jejich kampaní a projektů, které neoddiskutovatelnou měrou přispívají k osvětové činnosti a zejména k řešení tohoto problému. Zabezpečují i následnou péči o oběť, která si domácím násilím prošla. Provozují poradenská centra a krizové telefonní linky, kde se jedná především o bezplatnou psychologickou a právní pomoc. Prostřednictvím azylových domů slouží i jako dočasné útočiště pro oběti domácího násilí, které se rozhodly odejít od pachatele a ocitly se tak bez přístřeší a finančních prostředků.

Policie, intervenční centra a neziskové organizace vzájemně spolupracují v případech domácího násilí i s jinými institucemi jako jsou azylové domy, ústavy sociální péče, úřady práce, ústavy sociální péče, odbor sociálně-právní ochrany dětí, manželské a rodinné poradny apod.

K naplnění cíle byl zvolen kvalitativní průzkum. K jeho realizaci bylo využito životních příběhů žen, které byly oběťmi domácího násilí. Vyjadřovaly své názory a zkušenosti k domácímu násilí, jeho vývoji a průběhu a jakým způsobem se dokázaly z násilného vztahu vymanit.

Domácí násilí je silně patologický jev, který je nebezpečný nejen pro četnost jeho výskytu ve společnosti, která není zanedbatelná, ale také i pro jeho následky, které jsou pro oběti domácího násilí velice závažné. Útočí totiž nejen na tak významné hodnoty, jakými jsou lidská důstojnost, svoboda, zdraví či dokonce život, ale zároveň na hodnotu neopominutelnou, a to rodinu, která by měla být základem společnosti a jedincům poskytovat lásku a bezpečí. Společnost by měla být k tomuto tématu více otevřená a připravená se k násilí postavit vždy, když s ním přijde do styku. Je to výzva pro každého z nás, naučit se sebejistě a rozhodně jednat v okamžiku, kdy se s tímto jevem setkáváme nebo se dokonce sami dostaneme do spirály násilí. Díky reakci okolí a hlavně nás samotných, pak dodáme odvalu i dalším obětem a účastníkům domácího násilí, kteří pochopí, že se nejedná nikoliv o záležitost soukromou, ale především o záležitost každého z nás. Společným cílem by pro nás měla být snaha zabránit tomu, aby se z lidí stávaly oběti či pachatelé domácího násilí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ANTL, M. a H. HANSLÍK. *Miroslav Antl radí/Jak na Gaunery*. 1.vyd. Praha : PROSTOR, 2007. ISBN 978-80-7260-180-6.

BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. 1.vyd. Brno : Computer Press, a.s., 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí*. 1.vyd. Praha : Albatros nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČÍRTKOVÁ, L., P. VITOUŠKOVÁ a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1.vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

GJURIČOVÁ, Š., J. KOCOURKOVÁ a J. KOUTEK. *Podoby násilí v rodině*. 1.vyd. Praha : Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r.o., 2000. ISBN 80-7021-416-3.

MARREWA, A. *Nenechte si ubližovat*. 1.vyd. Praha : Portál, s.r.o., 2002. ISBN 80-7178-510-5.

MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., D. POKORNÁ a M. TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE nakladatelství s.r.o., 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.

PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Praha : Nakladatelství TRITON, 2010. ISBN 978-80-7387-378-3.

POSPÍŠIL, M. *Řešení konfliktů a stresů*. 1.vyd. Plzeň : vlastním nákladem, 2007. ISBN 978-80-903529-1-9.

SKUTIL, M. a spol. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1.vyd. Praha : Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

ŠEVČÍK, D., N. ŠPATENKOVÁ a kol. *Domácí násilí*. 1.vyd. Praha : Portál, s.r.o., 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

Seznam použitých internetových zdrojů

EXPERTNÍ SKUPINA ALIANCE PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ. *Bílý kruh bezpečí*. [online] 21.4.2007 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/bily-kruh-bezpeci/>.

EXPERTNÍ SKUPINA ALIANCE PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ. *Domácí násilí*. [online]. 21.4.2007 [cit. 2013-01-06]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Duluthský model moci a kontroly

17

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Martina Duchková

Obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Problematika domácího násilí

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 44

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů české literatury a pramenů: 12

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 2

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Miloslav Kodým, CSc.